

6949

ДИТЯЧИЙ РУХ

5

ЦЕНТРАЛЬНА НАУК.
БІБЛІОТЕКА

1933

В-80 ЦК КП(б)У

"КОМУНІСТ"

ДИТЯЧИЙ РУХ

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

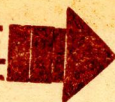
ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО
ХАРКІВСЬКОГО КОМІТЕТУ
:: :: :: ЛКСМУ :: :: ::

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ

Харків, Палац Праці, II під'їзд, кв. 52.

Телеф. 22 - 51.

З М І С Т

ВИХОДИТЬ ДВІЧІ НА МІСЯЦЬ

№ 5 (109)

БЕРЕЗЕНЬ

1 0 3 3

ДЕВ'ЯТИЙ РІК
ВИДАВАННЯ

Стор.

1. С. Ярославенко — Маркс і діти.
4. Л. Радянська — Правильна організація та проведення пробних іспитів в школі — запорука успішного закінчення навчального року.
7. Копил цдтс — Шефство піонерів над колгоспним конем.
10. Халявченко — Участь глухонімих і сліпих піонерів у четвертій більшовицькій засівкампанії.
- МЕТОДИЧНІ РОЗМОВИ
12. Робота ради загону.
- ПЕДАГОГІЧНІ РОЗМОВИ
19. Е. Мухіна — Вікові особливості дітей.
22. Проф. В. Павловський — Побудова урока в політехнічній школі.
26. Л. Можейко — Зорова сигналізація.
30. Звітує вожатий Сеня Лібкінд.
31. А. Лазеба — Фізкультхвилинка в школі.
33. Методична консультація вожатих.

ВІСНИК ОРГАН ЦК ЛКСМУ ТА ХАРКІВСЬКОГО

6949

ОБКОМУ ЛКСМУ

С. ЯРОСЛАВЕНКО

М А Р К С І Д І Т И

Минуло півсотні років від смерти основоположника наукового комунізму, першого вождя світового пролетаріату, невтомного пролетарського борця, ученого і революціонера, що всі віковічні проблеми поставив на єдино-вірну, наукову основу і розв'язав їх остаточно і безповоротно. Це був великан думки, волі й діла — геніальна людина Карл Маркс (1818 — 1883). Карл Маркс був також перший педагог (в широкому розумінні слова), що перший найбільше, повно, глибоко, всебічно й вичерпно розглянув проблему дитинства, найглибше вглянув у душу дитини, насамперед дитини трудящого, найпалкіше став на сторожі прав дитини. Він перший проголосив **право дитини**.

Багато великих мислителів людства і педагогів безуспішно билися над розв'язанням проблеми виховання дітей, але жоден з них не зумів розгадати цієї великої тайни. Цю тайну вивів на світло денне, розкрив і показав К. Маркс. Він ясно і твердо сказав, що розв'язати справу справжнього виховання дітей можна лише тоді, коли покласти край експлуататорській системі капіталістичного ладу, коли знищити всяку можливість експлуатації людини людиною. Повне звільнення дитини може наступити лише за умови повалення панівних експлуата-

торських клас, за умови здобуття політичної влади пролетаріатом, встановлення диктатури пролетаріату, за умов побудування безкласового соціалістичного суспільства.

Маркс показав, що справа виховання молодшого покоління мусить стати складовою частиною всієї програми революційно - визвольного руху пролетаріату. В численних творах Маркса та його друга і соратника Фр. Енгельса, зокрема в таких творах, як «Комуністичний маніфест», «Капітал», «Становище робітничої класи в Англії» 1884 року», показано на безчисленних фактах справжнього життя, що діти трудящих за капіталістичного ладу не можуть бути визволені від рабства, доки не буде скинено кайдани капіталістичної експлуатації. Без дитячої праці капіталізм не може існувати, бо діти робітників — це невичерпне джерело додаткової вартості капіталіста, це резерв найманої рабської праці. У своїй ненаситній погоні за неоплаченою додатковою працею робітника, його жінки і його дітей, капіталізм пограбував повністю робітника. Він відняв у нього і його розумові і фізичні сили, засудив його і родину на вічні злидні, голод, холод, надто погані житлові й побутові умови, зробив робітника чоловіка ворогом своєї дружини і своєї дитини, а жінку й дитину зробив ворогами робітничкові.

Капіталізм зруйнував родину робітника, примусив робітника продавати свою дитину капіталістові, бути ворогом своїй дитині. За освіти, за виховання дітей не могло бути розмови там, де панівні класи суспільства вбачали в дитині робітника—лише предмет торгівлі і просте знаряддя праці.

Маркс розкрив усю цю підлу політику експлуататорських класів і капіталістів, поміщиків, куркулів та інших паразитів. Він усю силу свого критичного наукового слова, всю енергію і волю своєї революційної вдачі, усю силу свого розуму і таланту кинув на справу визволення пролетаріату та його молодих поколінь (дітей, підлітків).

Крім усіх тих заходів революційної практичної боротьби (політичної, партійної, літературної), Маркс продумав глибоко всю проблему дитинства, і як наслідок цієї величезної роботи дав програму комуністичного виховання дітей, поклавши таким чином міцну ідейну базу під революційну пролетарську педагогіку.

Марксові настановлення продовжив і збагатив тов. Ленін—вождь світового пролетаріату, який у всій своїй теоретичній і революційно-практичній діяльності з більшовицькою непримиренністю і гостротою розкрив усі шахрайські та підлі вчинки буржуазних учених—«учених холопів буржуазії» і опортуністичних фальсифікаторів, скеровані на те, аби ще сильніше стягнути на ший пролетарського дитинства ярмо рабства економічного, політичного, національного, морального та фізичного. Маркову спадщину про комуністичне виховання дітей Ленін збагатив теорією про юнацький і дитячий комуністичний рух, в основу якого му-
2
III
сить бути покладено здорову самодіяльність молодого покоління, скеровану під керівництвом партії на виховання у дітей і юнаків комуністичної моралі; Ленін розгорнув і уточнив Маркову

теорію про комуністичну політехнічну школу.

Ленін, під керівництвом якого пролетаріат одної шостої частини світу встановив свою пролетарську диктатуру, подав розгорнену систему народної освіти в цілому. Виходячи з основних настановлень Маркса, Ленін поклав в основу всього радянського законодавства принципи, що повністю забезпечують право дитини, насамперед, захист дитини від усіх і усіляких видів утиску (правового, економічного, морального, фізичного тощо). Батьківську владу над дитиною вдова, «право» дорослих (сильніших) над дітьми (слабшими), фізичні та моральні карі над дітьми в школі і т. д. і т. д., принижує ставлення до дитини, брутальне ставлення до дітей нешлюбних, до дітей різних національностей, до дітей «інаковірних» та всі інші атрибути експлуататорського суспільства Жовтневої революція скасувала і пригноблювала до ганебного стовна історії.

Жовтнева революція принесла дітям трудящих повне визволення. В перший раз за всю історію людства діти одержали справжні людські умовини для свого життя, навчання, освіти, для своєї праці, гри, дозвілля. Для вияву своєї самодіяльності не лише в стінах дому і шкільної установи, але й в загальному суспільно-політичному житті. Ленінові належить заслуга, що він, виходячи з основних принципів виховання, накреслених Марксом і Енгельсом, поставив в основу комуністичного виховання дітей боротьбу за опанування основ наук, за поєднання навчання з громадською продукційною працею, за політехнічну освіту, за бойове антирелігійне й інтернаціональне виховання, за свідому комуністичну дисципліну, за комуністичне змагання, як основний комуністичний метод організації праці.

Боротьба за здорову комуністичну зміну, за класово-свідомих, актив-

них, самодіяльних, культурних і освічених учасників соціалістичного будівництва і борців за міжнародну пролетарську революцію — ось гасла, що їх поставив перед державними і громадськими організаціями радянської держави тов. Ленін, виконуючи послідовно великі Марксові заповіді.

Ленін збагатив Марксову спадщину в шкільній справі численними політичними і суто-педагогічними настановленнями, як наприклад: принципи партійності педагогіки, проти буржуазних концепцій «аполітичності» школи, настановлення щодо ролі вчителя, щодо участі всієї пролетарської суспільності, зокрема партійних, комсомольських, професійних та інших організацій в справі виховно - освітньої роботи.

Марксову і Ленінову спадщину на ділянці комуністичного виховання молодого покоління продовжила і збагатила партія під проводом тов. Сталіна. Численні партійні документи, що їх дав ЦК ВКП(б) за 15 років існування радянської трудової школи, за 15 років існування комсомолу, за 11 років існування піонерорганізації увійшли як багатющій теоретичний влад до марксо - ленінської педагогіки. В цих документах, що відображають діалектику величезної боротьби пролетаріату за виконання заповітів великих творців науки — марксизму - ленінізму червоною ниткою проходить одна думка:

«Довести до кінця розпочату від Жовтневої революції 1917 року справу перетворення школи з знаряддя класового панування буржуазії на знаряддя цілкового

знищення поділу суспільства на класи, на знаряддя комуністичного переродження суспільства.

В період диктатури пролетаріату, тобто в період підготування умов, що роблять можливим повнотою здійснити комунізм, школа му сить бути не тільки за провідника принципів комунізму взагалі, але й за провідника ідейного, організаційного, виховного впливу пролетаріату на напівпролетарські і непролетарські шари трудящих мас, маючи на меті виховати покоління, здатне остаточно встановити комунізм» (Програма ВКП(б) § 12).

Могутнім чинником у справі будівництва цієї комуністичної політехнічної школи є зароджена Жовтнем **дитяча комуністична організація юних піонерів ім. Леніна**. Ця класова, самодіяльна революційно-виховна масова, політична організація дітей, що працює під керівництвом партії та комсомолу в найщільнішому зв'язку з школою і органами народньої освіти, за всебічної підтримки всієї пролетарської суспільності, — уявляє собою, якщо розглядати її з загального всевітнього історичного погляду, **ідеальну форму розв'язання проблеми взаємин дітей і дорослих**. Класичною формулою цих нових комуністичних взаємин дітей і дорослих є формула: **партія—комсомол—піонери**. На зразку, на прикладі взаємин комуністичної поведінки цих трьох поколінь вчаться всі мілйонні маси трудящих дорослих, молоді і дітей реалізувати велике визвольне гасло Маркса: **«Пролетарі всіх країн, єднайтеся!»**.

ПРАВИЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРОБНИХ ІСПИТІВ В ШКОЛІ—ЗАПОРУКА УСПІШНОГО ЗАКІНЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

Пробні іспити в школі схвалено всеукраїнською нарадою робітників диткомруху, що відбулась у лютому, ЦБ ДКО, НКО та ВУК'ом РОБОСУ.

Так мусило бути. Вимога передових загонів ЮП, учнів радянської школи пробних іспитів—це новий, нечуваний фактор в роботі нашої школи. Це свідчить про надзвичайно високу свідомість наших дітей, для яких навчання стало основою, яку зрозуміли, що брати участь поруч з трудящими в побудові соціалізму не можна без опанування основ наук. Пробні іспити можливі лише в радянській школі, де вчитель—старший друг, товариш дітям, де він відповідає за справу виховання дитини з комуністичним світоглядом, під керівництвом партії будує нову політехнічну школу.

Чи могло бути щось подібне у старій школі? Безперечно, ні.

Зубрьожка, відірваність від життя, ненависть у дітей до учоби, до її організації, до педагогів з палочною дисципліною, подавлення будьякої самоорганізації, ініціативи, самодіяльності. Жак перед іспитами в кінці року бо вони не були перевіркою знань, а бичуванням, залякуванням пролетарської частини дітей і піднесенням, переважно не за знаннями, а за кишенями, дітей пануючої класи.

Важким спогадом, страшною казкою стають у згадках педагогів та дітей—іспити старої школи.

Пробні іспити, що їх маємо проводити на початку четвертого кварталу, матимуть за завдання:

Перше — широкий самоконтроль, перевірку знань, умінь, набутих протягом трьох кварталів, та готовості до успішного закінчення навчального року. В процесі іспитів ми мусимо перевірити успішність кожного учня, найти вузькі місця, незадовільну встигаємість з того чи іншого розділу окремих дисциплін, мусимо викрити причини, чому саме не встигає учень та зробити все, щоб піднести успішність. Організувати йому допомогу в учобі через прикріплення сильних учнів, якщо треба — й матеріальну, як то: видача гарячого сніданку, одягу, взуття, підручника тощо. Пробні іспити мусять зворушити всю дитячу масу, мобілізувати її на штурм останнього кварталу, на колективну боротьбу з недоліками в роботі групи, цілої школи.

Друге завдання — це розвіяти, розбити думки, про те, що іспити в кінці року мають бути чимось схожі на іспити старої школи. Пробні іспити мають дати нам багато нових моментів досвіду до того, як краще організувати іспити в кінці навчального року.

За ухвалою ЦБ ДКО та НКО пробні іспити спочатку мусять пройти в зразкових опорних та досвідних школах, а пізніше в інших школах, запозичивши досвід їх організації у міцніших.

Іспити провадитимуться в позашкільний час, тобто після уроків по 2-2½ год., лише з 2-3 основних дисциплін, як то математики, мови, фізики, чи хемії, географії тощо. — за вибором групи разом з педагогом та затвердженням завідувачем школи.

У 24 польській школі (Харків) педагоги допомагають відсталим учням.

Вибирати дисципліни треба такі, що незадовільно опановували діти за три квартали та вимагають відповідної підготовки, повторення. У пробних іспитах беруть участь 4, 5, 6, 7, та 8 групи — всі учні групи. Але наше завдання, поруч з показом кращих зразків успішності, виявити відсталих хлоп'ят, щоб тут же їм організувати допомогу та взяти під колективний догляд їхню успішність, борючись з другорічництвом.

За організацію та проведення пробних іспитів в школі, за їхні наслідки та виховний ефект — повна відповідальність покладається на педагога.

В організації та проведенні пробних іспитів велику роль та місце мусить посісти піонерорганізація, вожакий. Глибоко усвідомивши собі суть та завдання пробних іспитів, треба організувати роз'яснювальну роботу так, щоб складати іспит захотіли всі учні, провадити іспити — всі учителі.

Треба негайно перебудувати роботу органів ДСВ, щоб вони розпочали ор-

ганізацію підготовки до іспитів, через перебудову роботи в кімнатах навчання, буксирів, втягнути бібліотеку, клуб, піонеркімнату для допомоги відсталим учням. Допомогти педагогові дати правильну оцінку тому чи іншому учневі, широко популяризувати між дітьми, батьками наслідки оцінки, допомогти йому організувати групу на успішне закінчення навчальних програм.

Чільне місце в роботі пробних іспитів має посісти і комсомольський осередок школи. Він мусить разом з педагогами перевіряти готовість тої чи іншої групи до іспитів через своїх членів, що вчать в цій групі, через піонерактив. Осередок має надіслати своїх членів комсомолу до окремих груп на допомогу вчителю в проведенні пробних іспитів.

Вожатому ЮП та комсомольському осередкові школи доведеться немало попрацювати з частиною педагогів, що намагатимуться пробні іспити пе-

ретворити на «репетицію», потрібну лише для педагога, на якусь іграшку для дітей, на «іспити пробні, як самоціль», чи зовсім будуть одмовлятися від іспитів, спираючись на технічні причини. Треба вожатому, спираючись на комуністичну частку вчительства, ударників добитись усвідомлення суті та важливості цієї роботи всіма учителями та втягнути їх до активної участі. Повсякчасно викривати намагання до збочень, перекручування завдань пробних іспитів.

Негайно треба загострити увагу навколо пробних іспитів комсомольських осередків виробництв. Осередок мусить потурбуватися за успішність кожного піонера, свого загону, учня групи, цілої школи. Всемірно допома-

гати групі школи скласти умови, що забезпечували б нормальну роботу.

Чимале місце мають посісти батьки. Велику роботу треба розгорнути серед них. їм бо цікаво, як вчиться дитина, чому вона відстає та як треба допомогти її успішності. Зараз, як ніколи, мусить бути організований батьківський колектив, громадськість на допомогу учневі, групі та цій школі своєчасно та добре закінчити навчальний рік.

У всій роботі щодо організації та проведення пробних іспитів вожатий мусить брати найактивнішу участь. Допомогаючи вчителеві здійснити таке відповідальне завдання.

Вожатий — організатор піонерзагону — мусить своїм прикладом, умінням вести за собою всіх дитячу масу.

У наступнім номері читайте матеріали досвіду роботи виїзної редакції журналу „Дитячий Рух“ в селі Хрещатицькому на Маріупільщині.

шефство піонерів

над колгоспним конем

Кінь — це основний вид тягла, що поруч із трактором вирішує успіх сільсько - господарських робіт і, насамперед, сіви.

Цілком неправильна, наскрізь ворожа куркульська та думка, що за тракторизації сільського господарства «кони надходять кінець і на зміну йому виступає сталевий кінь». На ділі таке недооцінювання коня приводить до перекручування настанов партії про тракторизацію сільського господарства — до підриву основ колективного господарювання.

Правильне поєднання роботи живого й механізованого тягла дає можливість краще використати його й гарантує своєчасне виконання спільних засівних робіт.

Оголошений від «Комуніста», НРЗ'у та ЦК ЛКСМУ **всеукраїнський похід за здорового коня**, покладає на всіх колгоспників, робітників радгоспів, комсомольців та піонерів завдання повсякденно турбуватися про стан і готовість коней до сіви. Піонери, вмикаючись до цього походу, беручи шефство над конем, мусять своєю роботою застерегти від хижацького поводження з худобою, неправильного догляду та використання коней.

Шефство дітей над конем має на меті систематично перевіряти, як колгосп чи радгосп виконує постанови уряду й партії про розвиток конярства та готування робочої худоби до сіви.

КІНЬ ПОТРЕБУЄ РЕТЕЛЬНОГО ДОГЛЯДУ

Одна з величезних хиб, що призводить до занепаду конярства, це зне-

осібка в догляді за кіньми. Чимало випадків, коли колгоспну стайню - перетворювали на прохідний двір для всіляких куркульських елементів, ледарів, шкурників. Це шкодить колгоспній справі і зле відбивається на стані коней. **Треба пильно добирати кадри кінничих.** Брати сюди людей відданих колгоспній справі, чесних працівників, що сумлінно ставляться до своїх обов'язків, борються за здорового коня.

Нечесний та куркульський елемент треба за всяку ціну усунути від колгоспних коней.

Біля коней мають ходити цілком свідомі й відповідальні люди з певним господарським досвідом. Як правило, допускати до роботи біля коней дітей до 15 років — не можна. Крім того, для усунення безвідповідальності, що створюється частою зміною робітників при конях, кінничих закріплювати за певною кількістю коней (не більше, як 10), не менш, як на один рік. За кожною виробничою бригадою теж закріплюють на цілий рік певних коней. Крім бригадира, ніхто не має права розпоряджатись прикріпленими кіньми. У бригаді до кожної пари коней призначають їздового, який разом із кінничим відповідає за їх стан і працездатність.

Працювати закріпленими кіньми, крім їздового, нікого призначати не можна.

У кожній стайні, після ветеринарного огляду, коней розбивають на дві групи — працездатних і виснажених.

Виснажених, покалічених, хворих та підозрілих на захворювання треба виключити з окремих приміщень й поставити в кращі умови догляду, годівлі, що їх

визначає ветеринарний лікар. Як правило, виснажені та хворі коні мають бути зовсім звільнені від усякої роботи.

• **Коней треба щодня чистити**, незалежно від віку й стану здоров'я. Це зберігає здоров'я коня; надає тварині приємного й охайного вигляду. Шкіра тварин складається з декількох шарів: верхній - роговий шар безупинно злущується й відокремлюється у вигляді маленьких шматочків. Ці шматочки відмерлої шкіри разом з порошком та гноєм, що налипає на конях у брудній стайні, а також виділення потових та сальних залоз заважають нормальному диханню тварини через шкіру. Чистка не примха, а потреба. Вона очищає шкірові пори, звільняє тіло коня від бруду, а відтак нищить різних паразитів коня — вошей, коростяних кліщів тощо.

Найкраще чистити коня у дворі, біля конов'язу, бо коли чистити в стайні, бруд і порошок потрапляє в жолоб і псує їжу, повітря, що шкідливо для здоров'я тварин.

Годівля коней. Величезну вагу в житті коня має корм і правильна годівля. У практиці минулих років ми маємо чимало випадків загибелі коней не так від нестачі корму, як від невміння або небажання правильно його скористати. На це треба особливо звернути увагу. Годівлю січкою з соломи в сучасному виді треба рішуче заборонити. Від такої годівлі рот коня викидається виразками, їх роз'їдають остюки, і кінь втрачає змогу їсти, худне й коли не лікувати, може від виснаження загинути. Щоб запобігти цьому, треба вжити так званого запарювання корму гарячою водою, або паром з спеціальних запарників. Запарювання та відпарювання соломи й полови поліпшує фізичні властивості її і смак.

Треба домогтися, щоб фураж і інші корми використовувались доцільно. Ви

снаженим коням треба давати збільшену порцію корму і ліпшої якості. Треба пильно доглядати, щоб коням не давати мерзлого та прілого корму. Не можна в ясла накидати стільки корму, щоб коні його розкидали, щоб корм псувався. Для кожного коня, відповідно його стану, треба встановити денну норму кормів, якої й треба дотримуватись. Денну норму треба розподіляти на три даванки — ранок, обід і вечір, у певно визначені години.

Напування коней. У цім також треба дотримуватись встановлених зоогігієних правил. Це має величезне значіння для стану й працездатності тварин. Вода має бути чиста й завжди свіжа. Напувати водою, що застоялась у кориті, ніяк не можна. Спочатку коням давати сіна, потім напоїти і вже тоді сипати овес. Коней, що повернулись з роботи, напувати раніш ніж через 1,5-2 години не можна. Не можна напувати й холодною водою, щоб не застудити. Взимку в колодязі вода тепліша ніж на поверхні. Отже, треба напувати водою прямо з колодязя, не даючи їй охолоджуватись. На кожну групу коней, закріплену за кінничим, треба мати окреме відро. Напувати ж із загального корита всіх коней — здорових і виснажених, а тим більше хорих — ніяк не можна.

Робітне навантаження. За тих великих потреб на тягло, що їх вимагає сільське господарство, треба раціонально використовувати коня в роботі. Марнотратство в цій справі, переобтяження коней та всяке недоцільне використання — шкідливе й неприпустиме.

Як правило, робітний день для коня не повинен перевищувати 8 годин, залежно від умов роботи та працездатності коней.

Для рівномірнішого використання коней, залежно від працездатності кожного коня, треба завести робітні графіки на кожну конячку, де зазнача-

ти щодня на якій роботі і протягом якого часу кінь був завантажений.

Крім звичайного відпочинку, визначеного коням на робітні дні, для всіх коней призначається обов'язково один «вихідний» неробітний день на кожні 7 днів.

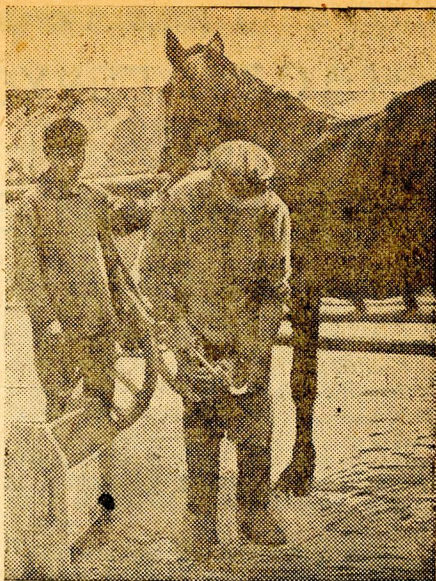
Звісно, переліком цих основних правил догляду за колгоспним конем не вичерпано всіх заходів. У кожному окремому колгоспі є чимало інших можливостей, що ними безперечно треба скористатись у боротьбі за здорового коня.

Головне в тім, щоб уся колгоспна маса усвідомила важливість охорони й збереження тягла для швидкого піднесення врожаю, колективно ввімкнулась до штурмового походу за оздоровлення кінського поголів'я. У цей похід, за проводом партії та комсомолу, повинні вирушити піонери. Організовані діти відіграють у цьому значну роль.

Розгортаючи масову - роз'яснювальну роботу за оздоровлення й розвиток конярства, діти можуть організувати таку практичну роботу:

1. Кожен піонер бере **персональне шефство над 2-3 кіньми** і стежить, щоб за ними був дбайливий догляд і охорона. Це не означає, що треба весь час сидіти на стайні чи самому ходити біля коней. Ходити біля коней самим дітям — заборонено. Треба, йдучи до школи, повертаючись звідти, і в інший вільний час, заглядати до стайні, перевірити — чи підшефні йому коні нагодовані вчасно, почищені, напосні і який мають вигляд.

2. Установити **сигнальні пости на окремих стайнях** і через них викрикувати в стінгазеті та перед організаціями села хибі та зловживання в догляді за кіньми, вимагаючи усунути від до-

Комуна „Червоні Зорі“ (на Харківщині). Комунари дбають за здоров **о г о к о н я**

гляду за кіньми нечесних, ворожих колгоспній справі людей.

3. Найважливіше ж в усій цій роботі — соціалістичні методи праці: **соцзмагання та ударництво**. Піонери, що шефствують над кіньми одного кінничого, змагаються за кращу організацію шефської роботи з піонерами другої ланки і одночасно організовують соцзмагання поміж кінничими, як у бригаді, так і поміж бригадами.

4. роботу кращих кінничих треба **висвітлювати в стінній газеті**, треба популяризувати постанову ЦК і РНК про коня, зокрема про кінничих, про їхню відповідальність та про збільшення оплати трудовими від 15 до 40 % кінничим за сумлінний догляд коней, залежно від їхнього стану.

5. Розгорнути **роботу серед батьків**, що працюють за їзових, щоб вони дбали на ділі про здорового коня.

УЧАСТЬ ГЛУХОНІМИХ І СЛІПИХ ПІОНЕРІВ У ЧЕТВЕРТІЙ БІЛЬ- ШОВИЦЬКІЙ ЗАСІВКАМПАНІЇ

Піонерорганізація за проводом партії та комсомолу звійкнулась до походу за врожай. Піонерзагони сліпих і глухонімих, як частка цілої піонерорганізації, мають теж звійкнутися до цього походу.

Що ж можуть зробити піонерзагони сліпих і глухонімих у боротьбі за врожай.

Зважаючи на такі особливості, як відсутність зору, мови, вони можуть провести таку роботу:

Зібрати популярну агротехнічну, політичну й художню літературу для колгоспу; намалювати відповідні гасла й плякати для червоного кутку колгоспу; допомогти випустити колгоспну стінгазету; намалювати порівняльні діаграми, якими доводити колгоспникам і одноосібникам вигідність засіву кращим добраним насінням. Для цього можна скористатися з агро технічної літератури і організувати пророщування насіння. Організувати збір попелу для колгоспу.

Налагодити систематичне листування з батьками колгоспниками та одноосібниками. Зробити в шкільній майстерні іграшки для дитясел колгоспу. Скласти соцдоговір з колгоспом на краще виконання завдань.

Організувати агітбригаду, яка вільного від навчання часу виїде до колгоспу. Треба зв'язатися із сільським піонерзагоном, скласти з ним договір на соцзмагання, зібрати подарунки, допомогти йому в роботі.

За найголовнішу ж роботу піонерзагону сліпих і глухонімих має бути праця на пришкільній ділянці. Допо-

могти адміністрації утворити сільсько-господарську базу при шкільнім гуртожитку глухонімих і сліпих.

Щоб успішно це зробити, треба провести широкую роз'яснювальну роботу серед самих піонерів, довести їм усю політичну суть четвертої більшовицької сімби, з'ясувати завдання участі піонерорганізації в засівкампанії і завдання даного піонерського загону. Визначити з піонерами конкретні ділянки роботи, виходячи з можливостей даного загону. Накреслити конкретний план участі в засівкампанії, де буде чітко визначено, що зробити, коли й кому доручається.

Плянуючи свою участь у засівкампанії, треба зв'язатися із комсомольським осередком, узнати, що він передбачає зробити з цього питання і на основі цього запланувати й свою роботу, зважаючи на особливості глухонімих і сліпих піонерів.

Одній ланці треба доручити збір літератури. Ланка ця щодня повідомляє весь колектив про хід збору, про кількість і які саме книжки зібрано. Коли буде вже достатня кількість, треба передати цю літературу до колгоспу через комсомольську бригаду, що буде виїздити на село.

Другій ланці чи певній групі піонерів доручити намалювати відповідні гасла, плякати, діаграми тощо. Окремо доручити збір попелу, вироблення іграшок для дитясел колгоспу, збір подарунків для піонерів села тощо.

Велику роботу можна провести в налагодженні систематичного листування з батьками. У цім листуванні

піонери пропагують своїх батьків на вчасне готування до сівби, за своєчасний ремонт машин, збирання й протруєння насіння, за кращий догляд коней, за вчасний виїзд у поле. Допомогти батькові мобілізуватися на боротьбу за підвищення врожайності.

Кожен лист, що пише піонер батькові, треба зачитати й обговорити на зборі ланки. Відповідь треба також зачитати й обговорити. Колективно допомогти піонерові правильно відповісти на батьків лист.

Це листування тоді матиме позитивні наслідки, коли діти добре усвідомлять умови, в яких має проходити четверта більшовицька засівкампанія, а вона відбуватиметься в умовах шаленої класової боротьби, боротьби в складних формах, і коли буде добре налагоджено облік цього листування. Яскраві листи, і позитивного, і негативного характеру, треба висвітлювати в стінгазеті дитячого колективу.

Агітбригада, особливо піонерзагону сліпих, має до свого виїзду вивчити відповідні пісні, скласти колективні частівки (матеріал для цього можна взяти на виробництві, звідки вже виїздили до підшефного села). Підготувати концерт для колгоспників і для сільських піонерів. А бригада піонерзагону глухонімих збирає матеріал для наочної пропаганди.

Але до виїзду в колгосп має готуватись не лише одна бригада, а й увесь загін, увесь учнівський колектив. Він має опрацювати пакти союзу з колгоспом і його піонерза-

гоном; це має зміцнити боротьбу за знання, за зміцнення свідомої дисципліни. Підготувати подарунки для сільських піонерів тощо. Забезпечити підготованість виїзду бригади на село, опрацювати з нею план роботи на селі. Бригада має виїздити вільного від навчання часу. Виїжджають лише старші піонери. З ними обов'язково їде вожатий чи педагог. Краще було б, коли б піонерська бригада виїхала разом із комсомольською. По закінченні роботи бригадир має звітувати про зроблену роботу в колгоспі, школі, дитячлах тощо. І розказати всьому колективу, як готується колгосп до весни й як він уже приготувався.

Готування до весняної сівби на шкільній ділянці. Тут піонери мають мобілізувати свої сили на розташування сил в ремонті сільсько - господарського реманенту, готуванні насіння, зборі добрив для пришкільної ділянки, пророщуванні насіння. Піонери повинні налагодити висвітлення ходу готування до сівби, розгортаючи змагання з дорослими робітниками; мусять мобілізувати свої сили на допомогу адміністрації в утворенні міцної сільсько - господарської бази при шкільнім гуртожитку.

Організуючи участь у поході за врожай, піонерзагін мусить цю роботу провадити разом із органами ДСВ, залучаючи до активної участі всіх школярів не-піонерів. Треба зв'язатись із підколективом школи і разом з ним розгортати цю роботу.

Робота ради загону

У перебудові роботи піонерорганізації велику вагу має — добре розгорнути самодіяльність у повсякденній роботі загону ЮП.

Деякі вожаті недооцінюють самодіяльності піонерів, підмінюють роботу дітей вожатим, зводять участь піонерів у роботі загону до другорядної ролі, до механічних виконавців завдань та доручень керівника. Такий підхід до роботи піонерзагонів призводить до перетворення масової, політичної самодіяльної організації дітей на організацію для дітей.

Але є інший підхід, коли організувати роботу загону цілком покладатися на самодіяльність дітей, а ролю керівника, як представника комсомольської організації зводиться до ролі спостерігача, а не організатора, керівника виховної організації дітей. Такий підхід є також неправильний.

Ми повинні забезпечити в повсякденній роботі піонерорганізації розвиток широкої самодіяльності, щоб самі піонери визначали, організовували, обліковували свою роботу за товариської допомоги та твердого керівництва від вожатого.

А відтак набагато підноситься відповідальність ради за роботу загону та ланок.

ОФОРМИТИ РАДУ ЗАГОНУ.

Робота ради чимало залежить від організаційного оформлення, складу, чіткості в розподілі роботи і відповідальності кожного члена ради за доручену роботу.

Рада загону складається з вожатих ланок, їхніх помічників. (обираних на ланці), голови й секретаря (обираних на зборах загону), вожатого загону і

його помічника. Цілий склад ради затверджують збори загону і переобирають що-б місяців (вожатого ж загону і його помічника виділяє комсомольський осередок).

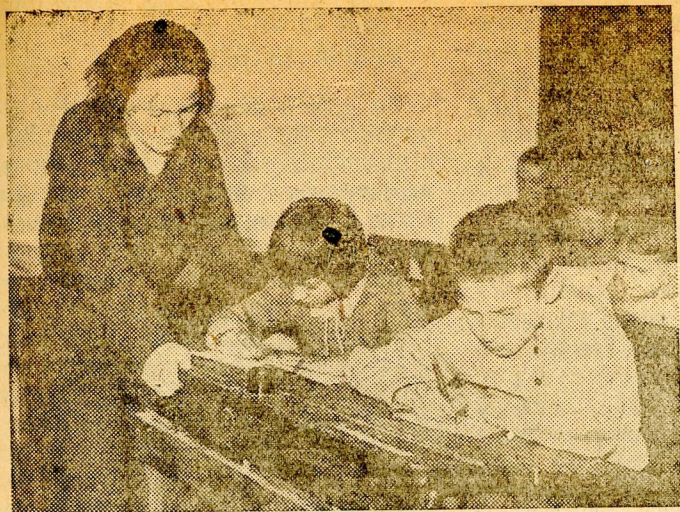
Може бути, що ланка обрала товаришів, які своєю поведінкою, роботою не є кращі піонери-ударники. Тоді збори загону доручають ланці переобрати ланкового. Коли виявиться, що окремі члени ради в процесі роботи не виправдають себе, ланкові збори виводять їх зі складу, обираючи інших.

В окремих загонах допустились неправильного принципу в організації ланок, утворенні ради загону. Причому, в однім загоні на зборах обрали раду, а потім кожен її член організовував «свою» ланку. Буває й так, що вожатий загону сам призначає раду з кращих, на його думку, піонерів. Таке створення ланок, ради загону є грубе викривлення принципів організаційного положення піонерорганізації. Терміново треба виправити ці помилки, де їх допустились.

Між членами ради встановлюється чіткий розподіл обов'язків і відповідальність за певні галузі, ділянки роботи загону.

Голова ради є найближчий помічник вожатого загону, він провадить збори ради або доручає це одному з членів ради, відповідає за готування до зборів загону, стежить за виконанням ланками доручень від ради, перевіряє, як піонери загону вчаться, виконують план роботи загону, ланки; перевіряє шоденник, допомагає ланковим, зв'язується з КСМ осередком, громадськими організаціями, ДСВ, групами.

За роботу готування й проведення зборів загону відповідає голова ради загону.

Педагог допомагає відсталим учням

Харків. 34 польська шкільна

Спільно з вожатим загону він підготував екскурсію, прогулянку, вилазку піонерів тощо.

Секретар ради — обліковує роботу загону, ради, допомагає голові ради, стежить за своєчасним виконанням роботи, що доручена ланкам, окремим піонерам.

Члени ради (ланкові), крім роботи в ланках, відповідають за окремі галузі роботи загону, приміром, гуртки, інтернаціональний зв'язок і ін., хоч це, звісно, не означає, що не можна доручати таку роботу й іншим піонерам, не членам ради. Навпаки, рада загону розподіляє, обліковує й керує навантаженнями всіх піонерів.

Рада загону залучає до роботи вчителів, окремих комсомольців, робітників. У повсякденній роботі ради бере участь партприкріплений.

КЕРІВНИЦТВО ВІД РАДИ РОБОТОЮ ЗАГОНУ.

Велике значіння для якості роботи загону, розвитку самодіяльності має справжня відповідальність за це ради загону перед піонерами, ЛКСМ осередком, а також повсякденне керівни-

цтво роботою ланок, загону, гуртків, інструктаж тощо.

Знаючи чергові завдання роботи, враховуючи вимоги й пропозиції піонерів, рада загону дає завдання ланкам, зважаючи, чи посилення ця робота.

У школі рада повинна організовувати піонерів на боротьбу за високоякісне навчання, успішність з усіх дисциплін.

Через піонерів рада забезпечує вплив загону на роботу ДСВ, організовує спільно з ним і з учителем конкурси, огляди стану навчання в групі, запобігає відставанню й допомагає відсталим (через прикріплення відсталих учнів до сильних, розгортання соцзмагання, зокрема індивідуального). Рада заслуховує звіти піонерів за навчання, спільно з ДСВ скликає виробничі наради, обговорює порушення дисципліни, ставлення до вчителя, мобілізує учнів на боротьбу з порушниками, вивчаючи кожного разу причини дезорганізаторства.

Керівництво громадською роботою ЮП поза школою. Рада зв'язується з осередком ЛКСМУ, цехом, бригадою колгоспу й визначає роботу піонерам

на виробництві, в полі, розставляє сили, враховуючи вік і зацікавленість хлоп'ят ділянками роботи. Прикріплює ланки для роботи з неорганізованими дітьми, серед населення в житлокоопі, кутку села, перевіряє й допомагає налагодити роботу.

Організація політосвітньої й культурно-масової роботи загону. Рада організовує допомогу гурткам, допомагається, щоб КСМ осередок виділив керівників, а громадські організації забезпечили гуртки потрібним матеріалом для роботи. Через технічну станцію та бюро винахідництва допомагає піонерам-аматорам, що цікавляться технікою й винахідництвом з різних галузей. Періодично рада проводить огляд роботи гуртків, окремих піонерів, демонструє їхні досягнення перед піонерами загону, учнями.

На обов'язок ради покладається організовувати й проводити, спільно з вожатим, з участю вчителя й інших фахівців, різні форми політосвітньої роботи, диспути й обговорення художнього твору, екскурсії, вилазки, прогулянки.

Рада загону керує, крім цього, й **організаційними справами**: прийом, виключення з організації, розстановка сил і інш.

Проводити збори також входить до обов'язків ради загону. Рада кожного разу заздалегідь визначає й докладно обговорює план наступних зборів загону, визначає відповідальних за проведення окремих частин зборів (місце зборів, хто провадитиме розмову, розваги тощо).

До всієї роботи рада повинна широко залучити піонерів. А досі ще є факти, і це довело обстеження ряду загонів, що частина піонерів нічого не знають про роботу ради, або знають, що рада десь засідає, виносить доганы, слухає звіти і тільки. Цього треба уникнути.

РАДА ЗАГОНУ — ШКОЛА АКТИВУ

На раду покладається завдання бути не тільки органом повсякденного керівництва роботою загону, а й інструктувати, допомагати, готувати актив і, насамперед, вожатих ланок — до роботи.

Якість роботи ланки, гуртка залежить часто від підготовленості ланкового, керівника гуртка. Роль активу в роботі загону, керівництві своєю організацією зростає, але активові потрібна допомога, систематичне готування. Цю частину роботи повинна забезпечити насамперед рада загону.

На кожних зборах ради, крім поточних питань, готують актив до роботи в ланці. Приміром, за планом, на чергових зборах ланок ітиме розмова про роковини Паризької Комуні. Вожатих ланок інструктують, як провести розмову, подають стислий зміст її, говорять — на яких моментах треба більш загострити увагу, що прочитати. Крім того, тут же вивчають шені, гри, фізкультвправи тощо.

Та цим готування не обмежується. Коли потрібно, рада організовує короткотермінові семінари активу, проводить наради з окремих галузей роботи, одноразові інструктивні збори активу тощо.

Рада загону збирається 2 рази на місяць, витрачається на збори максимум 1 год. 15 хв.

Збори ради будується, приміром, так:

1. Успішність у групі з хемії — доповідає голова ДСВ групи — (25 хв.).

2. Звіт другої ланки про роботу в житлокоопі — (20 хв.).

3. План чергових зборів загону — (10 хвил.).

4. Готування до зборів ланок (20 хв. практичні заняття: інструктаж вожатих ланок).

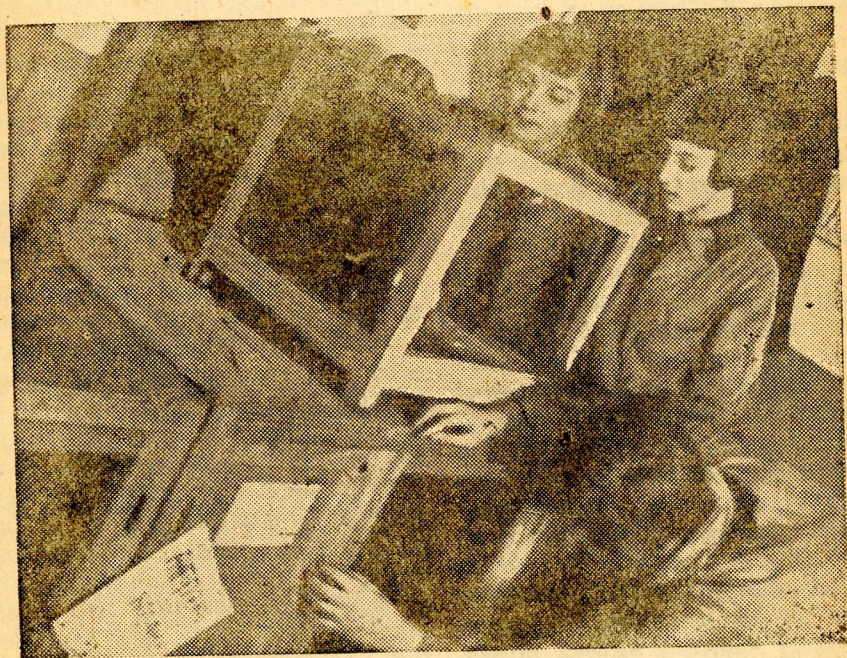
Від вожатого загону та від голови ради вимагається уважної підготовки

до зборів ради, організованості й ґрунтовної постанови питань. Треба вимагати точності явки членів ради.

Часто буває, що на зборах ради присутні всі піонери, яким «нічого» робити. Це ускладнює роботу ради і крім того, потім на зборах загону більшої піонерів буває нецікаво, бо вони вже чули. Отже, не слід перетво-

рювати збори ради на збори цілого загону.

Віднесення ролі ради, відповідальності за роботу й **більшої самостійності в роботі**, перетворення ради на бойовий орган керівництва роботою загону, орган, що готує піонерський актив до роботи в ланках, гуртках — забезпечить нам значні успіхи в розвитку самодіяльності піонерів.

Гурток аматорів голубівництва 25 школи (Москва) чистять голуб'ячі клітини

Вікові особливості дітей

Постанова ЦК ВКП(б) від #25-VIII-32 р. пропонує увідповіднити обсяг і характер навчального матеріалу програм до вікових особливостей дітей кожної групи. Наркомосам пропонується негайно опрацювати методику викладання окремих дисциплін і роботи на окремих дітянках навчально-виховної роботи «відповідно до вікових особливостей учнів». Постанова вказує, що програми переобтяжені навчальним матеріалом, а крім того є матеріал неприступний дітям («з літератури заведено до навчальної програми твори неприступні дітям»). Ці вказівки ставлять перед нами — практичними працівниками серед дітей, перед методистами, теоретиками педагогіки, педології й дитячого руху рішучу вимогу. Ця вимога — доконечна потреба глибоко озброїтись знанням про дитину, про всі вікові особливості її розвитку взагалі і зокрема дитини шкільного віку, підлітка.

Ми щиро повинні визнати, що специфічні риси дитини кожного окремого віку ми знаємо дуже мало. Велика настига теоретиків і практиків педагогіки та комдітруху цією специфікою здебільша нехтували. Про це свідчать наші шкільні програми, підручники, методи й форми роботи школи та загальні ЮН. Їх треба переглянути з погляду придатності для дітей відповідних шкільних груп з погляду потрібного нам виховного ефекту. У постанові ЦК ВКП(б), як приклад перебільшення, загадується програму з літератури для старшого колективу. Але

любисінку читанку молодшого колективу автори складали, прикидаючи «на око»: зрозуміє дитина чи ні. Навчових даних з психології про особливості сприймання, мислення й інші психічні процеси дитини певного віку не використовується. Не використовується також даних педології про закономірності розвитку дитини, про особливості діяльності дитини кожного віку.

Тем саме треба сказати й про зміст, методи та форми громадської роботи з дітьми в школі й піонерзагонах. У наслідок ігнорування особливостей дітей того чи того віку ми часто даємо дітям непосильні або примітивні своїм змістом, організацією, часом завдання. Непосильні завдання спричиняють поверхове, формальне ставлення дітей до роботи, незадоволення нею. Завдання ж надто прості, легкі — пасивність та байдужість. Методів і форм роботи з дітьми сьогодні ще часто вживають таких, що приступний змістом матеріал не сприймається й не засвоюється дітьми — вони стомлюються й уникають нудної роботи.

Ми не приділяємо часто уваги тому, що методи роботи із старшими дітьми механічно переносимо до дітей середнього й молодшого віку. В тій же мірі «словесність» на лекціях, та ж абстрактність, відсутність емоційної насиченості розмов.

І наслідки: незасвоєння матеріалу, неусвідомлення суті, перекучення й уявленнях дітей надзвичайно відповідальних явищ із життя суспільства,

політичних людей, явищ природи і т. д., відсутність умінь, найосновніших навичок у праці й поведінці.

У чім же полягають основні риси розвитку дитини?

Характерна ознака дитинства є бурхливий динамічний процес зросту й розвитку цілого дитячого організму — його фізичної природи, його психіки й розуму. Процес цей нерівномірний — він йде то пошкваленим, то зниженим темпом. Кожен віковий етап у житті дитини позначається певними хвилями пошквалених зросту або розвитку кожних функцій дитячого організму. Процес розвитку обумовлюється цілим рядом чинників, що їх закладено в самім організмі дитини від народження — за спадковістю, а також і чинників, що йдуть із оточення, в якому живе певна група дітей і кожна дитина зокрема.

У цім процесі розвитку в дитині зростають нові й нові якості вищого порядку, порівняльно до попереднього часу її життя. Ця нерівномірність, коливання в розвитку дитини обумовлює певні етапи — періоди в її життя, що характеризуються властивими їм зростовими особливостями. З цима коливаннями пов'язується й педагогічно-важливий розподіл усього життя дитини на окремі періоди. Про наявність цих періодів нас упевнила велика практика безпосереднього спостереження життя дітей і спеціальні дослідження. За такі найхарактерніші періоди в житті дитини ми вважаємо: період від народження, тобто від 0 до 3-х років — передшкільний, від 4 до 7 років — дошкільний, від 8 до 11 років — молодший шкільний, від 12 до 14 років — середній шкільний, від 14 до 18 років — старший шкільний.

Розподіляючи життя дитини на такі періоди, треба пам'ятати, що ця періодизація умовна. Кожен період не є самозначний і різко відмежований. У дій

сності — один період непомітно переходить у другий, один рік заходить за другий. Є випадки, що дев'ятирічна дитина ми знаємо це з досвіду, на певній стадії розвитку деяких своїх функцій вища за 11-річну і, навпаки, 11-річна буває в стадії 9-річної. Але все ж у масі дітей кожного з зазначених етапів, за умов конкретної історичної доби, підсоння й місцевості, мають специфічні, тільки цьому періодові властиві, риси.

Періоду від 8 до 11 років, коли починає з особливостей фізичного віку, дитина виходить з надзвичайно нежного дошкільного етапу. Коли дошкільного етапу дитина надто швидко піддавалася різним хворобам, то період першого шкільного дитинства слід відзначити як найстійкіший. Навіть стійкіший за період 12-14 років коли в організмі дитини йде бурхливий внутрішній процес спалтєвого вищивання. Дитина тоді витриваліша ніж інших періодів. Цього ж періоду 8-11 років — проходить зміни в остаточнім формуванні черепа, особливо його лицеві частини. Отже, на початок другого шкільного періоду в дитини складаються вже певні риси обличчя, його майбутній характеристичний вигляд.

Основні показники зросту, ваги, обсягу опуддя, місткості легень у дітей 8 - 12 років, з деяких досліджень, орієнтовано такі:

Зріст у см.

Роки	Хлоп.	Дівч.
8	112,8	117,8
10	128	126
12	135	136

Вага у клгр.

Роки	Хлоп.	Дівч.
8	22,9	20,0
10	26,3	26,2
12	31,3	32,3

Місткість легенів. у куб. см.

8	1376	1184
10	1476	1216
11	1760	1418
12	1888	1696

Обсяг огруддя в см.

8-9 років	9-10 років.	11-12 років.
59,8	62,4	63,6

Ці показники треба знати кожному дит. працівникові. Коли дит-працівник бачитиме їх значне зниження, він зможе вчасно сигналізувати, запровадити відповідний режим та лікування.

Період 8-11 років є час спокою у зрості тіла і кістки, це, власне, період збільшення ваги дитячого тіла, період внутрішнього зміцнення. Цього періоду зростає мускульна сила дитини, збільшується обсяг легенів, удосконалюється кровообіг і нервова система.

Проте, не вважаючи на це збільшення фізичної моці дитини, треба пам'ятати, що фізичні сили дитини обмежені. Це особливо треба врахувати навантажуючи дитину розумовою й фізичною працею. Ми знаємо: що дитина молодша, то швидше вона стомлюється. До школи ставиться вимога, щоб у 1-х та 2-х групах дітей не навантажували лекціями більше, як 4 години, а дітей 3-х та 4-х груп—не більше, як 5 годин. Додому завдань давати стільки, щоб вони не забирали більше, як 1—1½ години на день. Серед 45-хвилинної лекції доцільно робити фізичні вправи, застосовуючи «фізкультурхвилинку» щоб дитина мала змогу дати відпочинок м'язам тулуба, що стомлюються від сидіння в одній робітній позі.

Організуючи фізичну працю дитини 8—11 років, слід добирати посильний дітям робітний матеріал, інструмент, суворо визначати час роботи й відпочинку.

Для перших років навчання треба

добирати матеріал твучкіший і м'якший. Інструмент треба брати рекомендований у спеціальних підручниках зокрема шкільної гігієни. Інструмент має бути виготовлений із легкого, міцного матеріалу, щоб він був і розміром зручний для дитини. Не відповідний інструмент швидше стомлює дитину і веде до органічних ушкоджень.

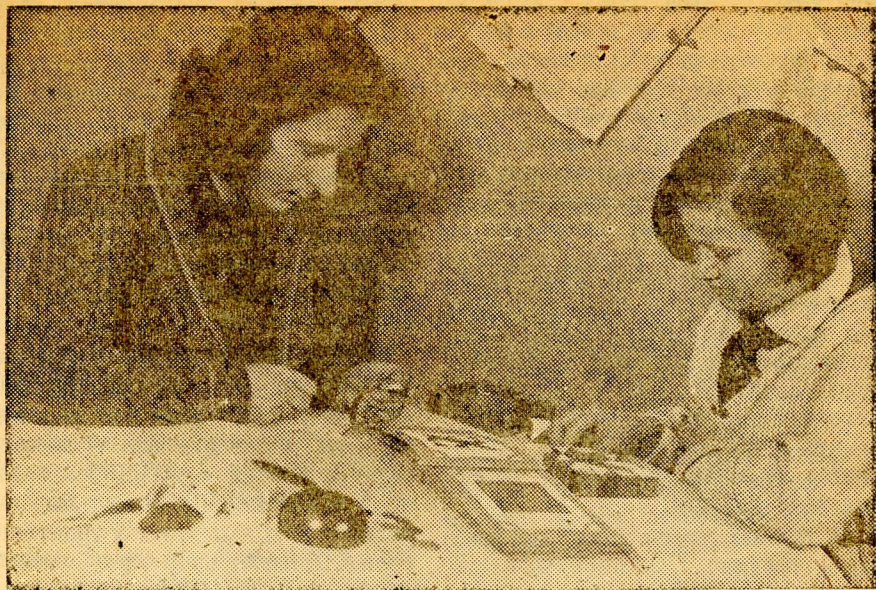
Добираючи зміст праці, матеріал і знаряддя, треба пам'ятати про певні властивості формування рухового апарату дитини. Дитина 7—9 років швидко вчиться користуватись своїм руховим апаратом і виробляти тонкі, дрібні рухи, що вимагають досить великої чіткості. Остаточно ж цього періоду ці дрібні рухи ще не вдосконалюються. А тому—неправильно було б вимагати від дітей цих років цілковитої тонкості й чіткості в роботі. Дітям цього віку цікавіший є, насамперед, самий процес праці, маніпулювання з інструментом й матеріалом.

За основні знаряддя праці має бути молоток, пила, ніж, ножиці, пензель. Матеріали: дерево, м'яке залізо, картон, папір, дріт, клей, цвяхи, нитки.

Працювати слід не більше, як академічну годину і на першому році давати зрідка невеличкі цікаві завдання. Більше давати часу на вільну творчість.

Дітям віком 10 — 11 років можна збільшити години фізичної праці до двох академічних годин. Із інструментів додається: рубанок, стаместку, використовується свердло, коловорот і ряд приладів для вимірювання. З 11-ти років у дітей зменшується поступове задоволення від ігрового характеру трудової діяльності.

Говорячи про властивості фізичного розвитку дитини 8—11 років, слід пам'ятати, що в окремих дітей можуть бути значні відхилення від характерних рис цього вікового періоду. Ці відхилення пояснюються своєрідними темпами розвитку м'язової й нервової системи, цих дітей треба обережно наванта

При 25 зразковій школі (Москва) є педологічний кабінет, де вивчають індивідуальні здібності школярів. На знятку випробовують кмітливість учня

жувати працюю і щоб не пошкодити здоров'ю.

Далі вкажемо на деякі найхарактерніші властивості загально-психічного й розумовного розвитку дитини цього періоду.

Ці процеси, як і процеси фізичного розвитку, відбуваються дуже нерівномірно. Коливання цих процесів щільно пов'язано з розвитком розумових здібностей дитини.

Перший сильний рік позначається досить швидким розвитком розумових здібностей дитини і тому з цих саме років починається досить складна навчальна робота, порівняно до тієї, що ведуть її з 6-ти і 7-річними в дитячих садках і в групах-нульках.

Діти 8-9 років, тобто, жовтенята, теж значно відмінні від молодших піонерів. Піонери значно здатніші до розумової праці, ніж жовтенята. Це зв'язано не лише з тим, що піонери вже з'явилися до своїх 11-12 років, а й з тим, що мозок у старших дітей роз-

виненіший. Вага мозку дитини 8 років пересічно дорівнює 1310 гр., а мозок 12-річної дитини важить 1405 гр. І не лише вага мозку. Поруч з вагою в дитини до 12 років значно збільшується й поверхня мозку—кора головного мозку. А звідси те, що мозкова робота забирає більше місця в регулюванні всієї діяльності дитини.

8-11 річна дитина має досить обмежені знання, малий соціальний досвід. Вона легко все сприймає, швидко засвоює, але коли спробувати дізнатися про зміст сприйнятого, що в ньому вкладає дитина, можна побачити, що він (зміст цей) далеко не вичерпує потрібних понять.

Дитина цього віку має ще досить конкретне, предметове мислення. Поняття, що не мають для дитини реального образу, конкретної дії - важко засвоюються.

Діти-працівники часто зловживають читанням газет та доповідей жовтенят і малим піонерам або, читаючи,

вживають силу незрозумілих слів. Це не значить, що дитині не слід говорити їх. Вживати потрібні поняття, що визначають певні суспільні взаємини, або ще якісь процеси, треба. Проте, слід дуже обмежувати їх кількість і кожного разу з'ясовувати простою мовою на прикладах — що саме ці слова й вислови визначають.

Конкретність мислення дитини вимагає, під час уживання нових слів взагалі, давати пояснення, вживати малюнків, наочного приладдя — макетів, чарівного ліхтаря, кіно, діаграм, організовувати екскурсії, читати художню літературу, що виразними, динамічними образами допоможе дитині опанувати поняття.

Особливістю дитини є те, що вона легше сприймає й засвоює, коли пізнання пов'язується з моторовою діяльністю, коли матеріал, що подається дітям, викликає інтереси і приємне почуття. Сприймання й засвоєння певних знань від цього будуть продуктивніші. Нецікавий дитині матеріал засвоюється важко. Ця риса зветься емоційністю дитячого сприймання. Характерний момент засвоєння дитиною є неодмінне повторення засвоюваного матеріалу. Цього не потребують дорослі люди, навіть старші школярі, але це є неодмінне для молодших.

Характерна риса дитини 8-11 років є також недовготривалість, мінливість інтересів і зосередженості.

Товаришування за період молодшого шкільного віку дітей набуває великого значіння. І товаришування в досить великих гуртуваннях. Відзначмо, що цього віку товаришування виникає дуже легко. Дані обстеження дітей Москви свідчать, що товаришування буває переважно одностаттєве — на 91-96% лише з дівчат, або лише з хлопців. Мотиви до товаришування часто не глибокі. З дитячих відповідей виявляється, що за причини товаришування в цій віці є: близьке сусідство,

разом до школи ходять, сидять на одній парті, або відсутність вибору товаришів. Характерно, що в товариських взаєминах дітей цього віку панує ще певний егоцентризм (прагнення забезпечити передусім свої інтереси). Цю особливість дитини в товариських взаєминах треба уважно спостерігати й виховувати інше, соціалістичне ставлення товариша, переводити товариські взаємини на вищі щаблі.

Перебудування дитини в товариських об'єднаннях, в організаціях ЮП і шкільних, коли правильно спрямовано зміст діяльності цих організацій, виховує більшу соціальність, уміння жити в колективі, збагачує загальний розвиток, виховує навички громадської роботи. Дитина, що через зовнішні чи особисті риси свого характеру не може цього віку перебувати в товариських гуртуваннях — дуже відмінна від маси дітей своєю нібито ненормальною поведінкою. Поза товариськими гуртуваннями, поза дитячими організаціями поведінка дитини стає незвичайна. З цієї поведінки часто дивуються, а то й глузують. А сама дитина іноді це глибоко й боляче переживає.

Перебування в дитячих гуртуваннях та організаціях виховує в дитині ряд навичок до громадського життя. Дитячі гуртування дітей 8-11 років усередній себе мають певний розподіл обов'язків. Частина дітей висувається на керівні ролі. В піонерській організації, в організаціях дитячого шкільного самоврядування діти посідають різні виборні посади, і ми бачимо, як по-іншому діти різного віку сприймають свій стан. Молодші школярі досить своєрідно реагують на вибори. Учні 1-ї і 3-ї груп голосно просять на зборах, щоб їх вибрали, зовсім не замислюючись над тим, яка робота й відповідальність на них покладається. Їх насамперед цікавить бути обраними.

Зовсім некріпично ставляться до своєї роботи. На запитання: як ти працюєш, — відповідають: «добре», або «не знаю». Буває, що дитина зовсім нічого не робить тільки «чин» носить. Довготривалі обов'язки та ще без постійного зацікавлення (стимуляції) від керівників швидко гублять для дитини інтерес до цих обов'язків. Коли вчитель постійно не допомагає, не нагадує — дитина навіть забуває зовсім свої обов'язки. Цього віку дитина цілком може усвідомити обов'язки, покладені на неї організацією, але виконуватиме ці обов'язки вона обмежений час, коли не буде забезпечено відповідне керівництво. Особливо систематичного керівництва вимагають жовтенята.

Підкреслюємо, що описані тут властивості дитини обумовлюються не лише віком дитини, а певною мірою й чинниками сточення. Із численних обстежень фізичного розвитку дітей, ми знаємо, що діти, які живуть у кращих соціально - економічних умовах, діти

заможніших прошарків суспільства завжди в масі своїй мають більші показники свого фізичного розвитку — вони вищі, вагають з кращою фізіологічною діяльністю організму. Культурність оточення родини, глибока робота піонерських та шкільних диторганізацій значно підвищують і загально - розумовий розвиток дітей. Діти відсталих народів своїм розвитком дуже відстають від дітей культурних народів. Діти глухих сіл, як ми знаємо, геть відмінні, порівняно до дітей міста. Дитина міста являється вільно себе поводить у новім оточенні, має ширше коло знань, ширше орієнтується в суспільних явищах, не вважаючи на те, що сільська дитина має всі такі ж самі, природжені можливості опанувати це саме.

У наступнім нарисі подамо характеристику вікових властивостей дітей середнього шкільного віку, зв'язаних з періодом статтєвого вистарання.

ВОЖАТИЙ!

Ми вимагаємо від тебе, аби ти негайно сповістив редакцію, як ти використав у своїй роботі матеріали до весняного сіу, що друкувались у нашому журналі (№№ 1, 2, 3, 4 та 5).

Надсилай свої запитання щодо роботи в загоні та школі. Відповіді ти одержиш в подальших статтях та через сторінку методхонсультації.

ПОБУДОВА УРОКА в політехнічній школі

До постанов ЦК ВКП(б) про початкову й середню школу в нашій політехнічній школі були найрізноманітніші форми організації педагогічного процесу.

Частина шкіл вели й далі традиційну стежку старої класно-лекційної форми, за якою все навчання проходить лише в класній кімнаті: учитель подає матеріал і «викладає», учні сприймають; самостійних учнівських робіт, праці в лабораторіях, кабінетах тощо не застосовувалося. Отже, часта навчання зводилося до зубріння.

Друга частина шкіл, захоплюючись новітніми формами організації навчання в буржуазній школі (Далтон-план, Вінчестер-план і інші), пропагували скасувати групове навчання і центр ваги переносила на самостійну роботу учнів за завданнями — у лабораторіях та кабінетах. Але це — без твердого керівництва, без достатнього обладнання часто призводило до самотливості, руйнації групи, зниження ролі вчителя тощо.

Постанови ЦК рішуче вдарили по цих прямих і «лівацьких» тенденціях і руба поставили питання про те, що за основну форму навчальної роботи в початковій та середній школі повинен бути урок з даною групою учнів за суворо визначеним розписом і твердим складом учнів. Ця форма має включити в себе, за керівництвом учителя, загально-групову, бригадну й індивідуальну роботу кожного учня з застосуванням різноманітних методів навчання. Викладач повинен систематично, послідовно викладати певну дисципліну, всіляко привчаючи дітей до роботи над підручником-книжкою, до різного роду самостійних письмових робіт, до роботи в кабінеті, в лабораторії, в навчальній майстерні, широко застосовуючи поряд з цим основними методами різні демонстрації, досліди, екскурсії тощо. Отже, ця основна форма — урок — має цілком певні ознаки, які й забезпечують чіткість навчання й високу його ефективність.

Які ж ці основні ознаки?

По-перше, під уроком треба розуміти певний відтинок часу, відведений на навчання згідно норм НКО та ПТОЗ, тривалість його — 45 хвилин; навчання учнів на день не починає перериватися для молодших груп 4—5 уроків, а для старших не більше, як 6. Між уроками встановлюється перерва для відпочинку учнів. Уроки, залежно від їх змісту, в розписі треба чергувати так, щоб забезпечити найкраще використання учнівських сил і боротьбу зі втомою (наприклад, чергування фізичної та розумової праці, експериментальні дисципліни з гуманітарними тощо). Протягом уроку рекомендується додержувати певного чергування видів праці, а іноді застосовувати й спеціальні заходи: фізкультхвилинки тощо.

По-друге, урок становить собою певний навчальний матеріал з програми тої чи тої дисципліни, що його в процесі навчання відповідно опрацюють. Викладач повинен оживити, конкретизувати і опрацювати матеріал відповідно до ступеню підготовленості учнів, їхнього сприймання. Отже, за змістом, урок становить певну опрацьовану «порцію» програмного матеріалу, що його треба «перетравити» з учнями.

По-третє, урок є певна частина закінченого й організованого навчального процесу (методична одиниця), в якій за відповідно визначеною методикою й технікою, іде «керування» матеріалу учнями. Цей процес складається з: систематичного викладу матеріалу від учителя, аналізу, перероблення й засвоєння матеріалу учнями, повторення та закріплення і, нарешті, використання набутих знань і умінь для засвоєння подальших розділів дисципліни або застосування їх на практиці. Цей процес має заздалегідь визначену мету й план, твердо налагоджений трудовий режим і свідому дисципліну учнів; розгортається він за допомогою певних методичних засобів, добраних стосовно до вікових особливостей учнів, всебічно використовуючи інтереси учнів. Урок в політехнічній школі

не обмежується роботою в класній кімнаті: навчання може відбуватися і в лабораторії, і в кабінеті, і в майстерні, але за твердим розписом і з осталим складом учнів. Залежно від матеріалу характер уроку може бути різний. То систематичний виклад матеріалу вчителем, то повторення й закріплення цього матеріалу, чи підсумовування та облік тощо. Крім групової, робота може бути й бригадна, індивідуальна, спрямована не лише на засвоєння викладеного від учителя, а й на різну самостійну роботу учнів над книжкою, різні лабораторні дослідження тощо.

Протягом уроку учні повинні, згідно з навчальним планом, набути певну суму знань, умінь і навичок самостійно працювати. Неможна вважати за педагогічно побудований урок якусь пусту розмову, що нічого учням не дає, нагояє нудоту й призводить до зниження трудової дисципліни, отже, від удачі чи невдачі побудови уроку залежить якість шкільної продукції. Центральна фігура в організації й керівництві уроком є учитель. Від його підготовленості й умінь великою мірою залежить ефективність праці на уроці та ідейно-політична її спрямованість. Відтак — цілком зрозуміла та увага, що її тепер приділяють уроку в політехнічній школі. Особливо це має значити педагогічний молодняк, що недостатньо ще опанував педагогічну майстерність.

Готування до уроку не повинно обмежуватись лише завданням на черговий день. Його треба розпочинати значно раніше, а саме з планування праці на шестиденку, а потім деталізувати вже на даний робітний день. Тільки так можна забезпечити систематичне і продумане підвищення педагогічної майстерності, педагогічної техніки. Як підготовчі моменти порядку треба забезпечити, плануючи роботу на шестиденку? Точно визначити зміст і схематично подати метадіку й техніку його опрацювання. Протягом шестиденки слід заздалегідь подбати, щоб дістати потрібні підручники, газети, журнали на даний робітний день; приготувати — перевірити, чи придатні навчальні прилади, реактиви інструменти; якщо передбачено екскурсію, то треба вчасно домовитись із заводом, колгоспом, музеєм, передати їм план самої екскурсії. Якщо передбачається провести якусь громадсько-юридичну працю, треба своєчасно домовитись про це з ЮП, чи громадськими організаціями, орга-

Піонерка Григор'єва в механічній майстерні. Миколаїв, 8 ФЗС

нами дитячого самоврядування тощо. Нарешті, протягом шестиденки треба виявити й зважити на зв'язки подаваного матеріалу з іншими дисциплінами, позашкільною роботою дітей тощо.

Безпосереднє готування до уроку на черговий день проходить такі етапи. По-перше, треба підсумувати роботу попереднього дня, виявити — наскільки виконано намальований план роботи і які корективи треба внести, щоб «збалансувати» цей план. Після цього — продумати мету, зміст, методи, джерела і засоби кожної лекції з тої чи тої дисципліни. Що конкретно доведеться зробити?

1. Визначити мету уроку має величезне значіння, бо це стає за компас, що вестиме всю підготовчу роботу й самий урок. Треба чітко собі усвідомити: чого домогтись з даної дисципліни протягом даного часу. Завдання уроку можуть бути різноманітні: а) дати нові знання, набуті нових умінь чи навичок; б) повторити, поглибити й закріпити раніш опрацьоване, в) підсумувати матеріал, опрацьований за певний відтінок часу, г) зробити попереднє готування до якогось складного наступного завдання (наприклад, ірання на заводі, екскурсія до музею у формі розмови, запитань, письмової праці, виконання практичних завдань тощо). Зрозуміло, що залежно від мети

лекції треба добирати й зміст, і методи його опрацювання.

2. Чітко треба уявити, зважити на характер **змісту** уроку. Поперше, домогтися, щоб обсяг матеріялу відповідав завданням і відведеному часові. Подруге, матеріал має бути приступний учням даної групи: не надто складний, але й не спрощений, конкретний, наочний своїм характером, зв'язаний із життям. Треба чітко пам'ятати, що ЦК ВКП(б) вимагає використати в навчальнім процесі матеріяли соціалістичного будівництва, забезпечивши ретельний добір приступного дітям матеріялу. Потретье, треба продумати зв'язки даного матеріялу з уже засвоєним на попередніх уроках, щоб використати набуті знання для кращого опанування нового матеріялу, зокрема зважити на досвід учнів з цього питання. Почетверте, треба продумати зв'язки даного матеріялу з іншими дисциплінами, з громадсько-виробничою та громадсько-політичною роботою.

3. **Методи й форми.** Основні етапи уроку треба не лише уявити, а й изкредити способи їх реалізації. Відтак — чітко встановити: що з даного матеріялу пояснити самому, а що записати учнів, які зробити досвіди, що продемонструвати, що запропонувати учням змалювати, записати, накреслити, які подати для учнів завдання до самостійної праці тощо. Чітко також установити форми роботи: що опрацювати групою, індивідуально, бригадою. І нарешті — обліку знань і навичок з опрацьованого матеріялу (кого спитати, чи яку провести контрольну роботу тощо).

4. Визначення змісту й методів праці щільно пов'язане з добором засобів та джерел. Для цього треба продумати такі питання: а) які книжки, які статті з них, треба прочитати; б) які прилади дістати, яке устаткування придбати, що з цього можна дістати в школі, а що принести з собою; в) які зразки, приклади тощо використати під час праці. Ступінь повноти матеріяльних засобів та різних унаочень під час праці є один із найважливіших чинників у боротьбі за якість, а, отже, сюди треба віддати особливу увагу.

Добираючи матеріал для праці, педагогові треба перевірити себе з цього питання:

а) Переглянути матеріал підручників, що стосується до уроку і відзначити статті, зразки для опрацювання.

в) Накидати собі в зошиті **рисунки, малюнки, діаграми**, що їх передбачено подати учням.

г) Перевірити досвіди.

г) Зформулювати і занотувати визначення, що їх запишуть учні.

5. Нарешті, завдання, що їх дається учням додому для закріплення, поглиблення, поширення матеріялу. Треба точно визначити, які статті, художні твори учням прочитати, які зробити писемні праці, додаткові спостереження, обслідування тощо. Визначаючи завдання, треба зважити на посильність їх, можливість їх виконати в межах часу, передбаченого нормами НКО та НКОЗ.

6. Коли всі складові частини уроку усвідомлено, визначено методи й форми праці, треба провести так зване планування, визначивши: а) скільки часу треба відвести на окремі види праці (на пояснення, на перепитування, на тренаж, на застосування, на контроль, на завдання додому), б) скільки часу виділити на окремі форми роботи (індивідуальну, бригадну, групову), пам'ятаючи, що це час орієнтовний, але встановити його надто важливо для регулювання навчального процесу.

Ілюструємо це прикладом уроку мови. Приміром, за тему уроку взято обізнання з реченням у III групі. Урок розраховано на 45 хвилин. Його можна, за вказівками Афанасьєва, розподілити так: 5 хвилин — з'ясування мети уроку, 7 хвилин — організація матеріялу для спостереження (запис прикладів), 20 хвилин — аналіза прикладів і висновки, 8 хвилин — вправи на закріплення висновків (придумування учнями власних прикладів і записування їх) і 5 хвилин на узагальнення всієї роботи.

Як оформляти це готування до уроку? Це питання треба розв'язувати в залежності від підготовки вчителя, від його методичного озброєння. Малоодсвідченому вчителеві звесь матеріал треба оформляти у вигляді **конспекту**, що в ньому етап за етапом розгортається планова робота на уроці. Для вчителя досвідченого досить стислої схеми. Але нотування і для першої і другої групи вчителів абсолютно потрібне. Цей матеріал можна записувати в робочий денник учителя чи журнал поточного планування та обліку праці. Для рівнобіжних груп у багатокласних школах цілком припустимо, що підготовчу роботу вести за певним розподілом праці між групуводомаи да-

6) Наперед самому розв'язати вправи й повторити доведення теорем. них груп або складати підготовчий матеріал з даної дисципліни для однієї з груп, вносячи потім потрібні корективи, стосовно до окремих диференціацій з інших рівнобіжних групах. Конспект урока чи його схему не слід розглядати, як щось остаточне й незмінне в процесі праці, що вимагає за всяку ціну його реалізації. Навпаки, треба розглядати цей матеріал, як орієнтовний, вносячи в процесі живої роботи потрібні зміни й удосконалення.

Часто вчителі, готуючись, не ведуть записів, молять, це забирає багато часу. А це дається потім узнаки, бо продуманий, але не занотований матеріал швидко забувається і вдруге, чи наступного навчального року не можна вже скористатися із набутого досвіду. Не можна також використати досвіду своїх попередників.

Щоб чітко уявити собі характер педагогічних записів, ми подаємо такий вірреш.

Урок суспільствознавства на тему «Перевага планового соціалістичного господарства перед безплянним капіталістичним» — для четвертої групи.

Мета урока: З'ясувати учням на конкретних прикладах нашого соцбудівництва, що таке планування та які його переваги.

Джерела: 1) Мапа СРСР і мапа всесвіту.

2) Портрети т. Сталіна і доповідачів на XVII парт. конференції.

3) Таблиця «Темпи виконання п'ятирічки».

4) Цит із книжками на нїм: Ильин «Рассказ о великом плане», Шкловский «Турксиб», його ж «Днепрострой», на цитї з лївого краю напис: «Перша п'ятирічка 1929—1932», $2 \times 2 = 5$, з лївого краю: «Друга п'ятирічка 1933—1937».

5) Текст-п'якат над портретами такогo змісту: «Основне політичне завдання другої п'ятирічки — остаточнo ліквідувати капіталістичні елементи і класи взагалі»

Хід роботи:

1) Спочатку шляхом розмови відновити знання дітей із соцбудівництва, подаючи такі запитання: які заводи, фабрики, радгоспи, МТС і де саме будуються в Радянськoм Союзі; які будуються в нашoм районі, які продукти, матеріали, крам виробляє наш район, фабрика, колгосп; куди вони йдуть, що

ми одержуємо з інших районів, фабрик, заводів, який зв'язок з між окремими галузями народного господарства (приміром, селяни в Туркестані виробляють бавовну, бавовна йде на текстильну фабрику, ткачі шеробляють її на ситець, ситець іде трудящим; так само й з буряком, технічними культурами, вугіллям тощо).

Під час розмови підкреслити плановий характер нашого господарства, зазначивши, що першу п'ятирічку виконано за чотири роки (показати таблицю «Темпи виконання п'ятирічки»). З'ясувати учням, що наше господарство ведеється за планом тому, що засоби виробництва належать усім трудящим, а не капіталістам; заздалегідь передбачається й обліковується: скільки й яких продуктів, матеріалів повинні здобути й виготовити радгоспи, заводи, фабрики, шахти; скільки треба машин, який потрібен транспорт. На основі досвіду першої п'ятирічки вже побудовано план другої. На основі досягнених успіхів і самодіяльності має ми успішно ліквідуємо класи, класові відмінні (показати текст-п'якат і нагадати про XVII партконференцію та про січневий пленум ЦК і ЦКК ВКП(б)). Після розмови прочитати з книжки Ильина «План великих робіт» — статтю «Що буває, коли працюють без плану» і статтю «Божезільна країна». Після цього провести розмову на прочитаний матеріал за такими, приблизно, запитаннями: 1) чому в капіталістичних країнах господарство ведеється безп'яново. 2) Кому належать фабрики, заводи, залізниці в капіталістичних країнах. 3) У чому зацікавлені капіталісти. 4) Що трапляється, коли фабрики й заводи працюють у погодженні між собою. Далі треба запитати учнів, які вони пригадують із газет чи з радіопересилань приклади безробіття, голоду, знищення капіталістами продуктів тощо. Цим фактам треба протиставити успіхи соціалістичного будівництва, як наслідок організованого планового господарства. Наслідки розмови записати стисло в зошиті — у вигляді декількох речень.

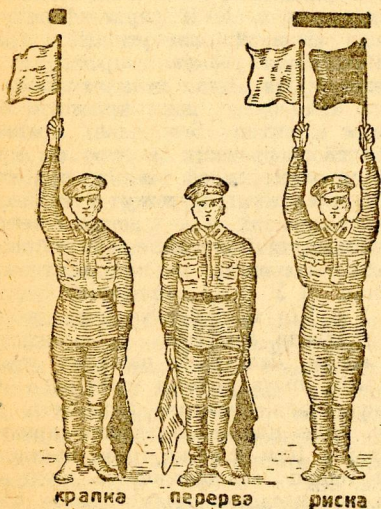
Завдання додому: 1. З книжки Ильина «План великих робіт», прочитати статтю «СРСР та ПАСН». 2. Скласти діаграму з таблиці «Темпи виконання п'ятирічки».

(Взято не текстуально з журналу «Методика політехнічної школи» 1932 р., ч. 9, стор. 26—27).

Зорова сигналізація

Наближається весна і літо — найзручніший час, щоб перевірити й закріпити цілий ряд воєнних навичок. Всі воєнні знання, нагромаджені в гуртках юних друзів ТСО-Авіахему, можна з успіхом застосувати і закріпити під час спеціальних літніх бойових прогулянок піонерзагонів.

Зорова сигналізація, про яку ми оце хочемо говорити, — неодмінний скла-

довий елемент цих бойових прогулянок. І через це з нею треба ознайомити дітей задалегідь.

Зорову сигналізацію застосовується в місцях, що їх важко перейти, коли треба якнайшвидше передати наказ.

Засоби зорової сигналізації поділяються на засоби близької і далекої дії.

До засобів близької дії належать умовні сигнали рукою, вогнища, прапори, світлосигнальні апарати тощо.

Найлегше вивчити сигналізацію прапорами. Так само найлегше її й застосувати в піонерських загонах і школах.

Сигналізувати прапорами можна тільки вдень, коли добре видно на віддалі до півтора кілометри. Коли погано видно, віддаль скорочується. Нормальна швидкість передачі прапорами — 10—15 літер (знаків) на хвилину. Передавати можна стоячи, сидячи, лежачи, з-за прикриття.

Для передавання у військових частинах застосовується прапори жовтого і яскраво червоного кольору. Розміри прапорів такі: паличка 80 сантиметрів завдовжки, самий прапор — 40 сантиметрів завширшки і 50 сантиметрів завдовжки. Можна застосовувати ще й інші прапорці: паличка — 45 см., прапорець завширшки 35 см., завдовжки 40 см. Щоб носити прапорці, є спеціальні чехли.

Жовтий прапорець часто замінюють білим. Кожен сигнальний повинен мати два прапорці — червоний і жовтий (білий).

Прапорцями можна передавати короткі тексти за абеткою Морзе. Абетка Морзе, взагалі кажучи, для зв'язківця потрібна, як повітря.

З допомогою абетки Морзе передають телеграми, світлограми на світлосигнальних апаратах, радіограми тощо.

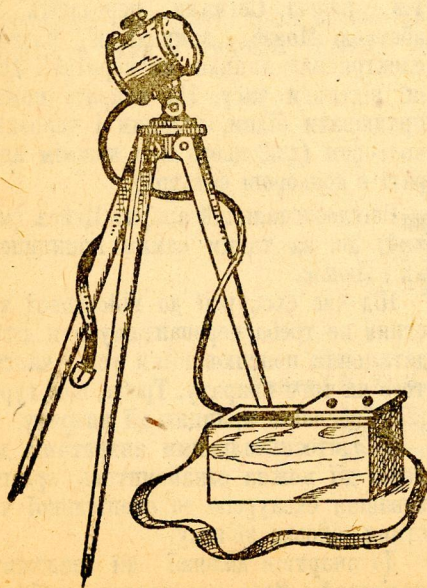
Кожен член гуртка повинен записати собі цю абетку і твердо її вивчити. Ось вона, ця абетка:

А. —	И —	У . . —
Б — . . .	К — . . —	Ф
В. — . .	Л. — . .	Х
Г, Г' — . .	М — . . —	Ц — . . .
Д — . . .	Н — . . —	Ч —
Е, Е.	О —	Ш —
Ж	П. — . . .	Щ —
З —	Р. — . . —	Ь —
І.	С	Ю
Й. —	Т —	Я

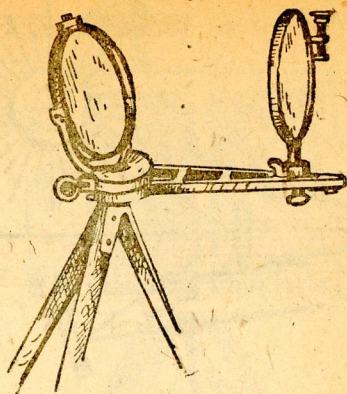
Крапку, звичайно, передають трьома літерами — КРН. Кому — КМ. Перед передаванням цифр і після передавання показують літеру — Ч.

Цифри за абеткою Морзе передається так:

1 . —	6 —
2 . . —	7 — . . .
3 . . . —	8 — . . .
4 —	9 — . . .
5	0 —

Апарат „Люкас“

Геліограф

Щоб швидше й точніше засвоїти абетку Морзе, звичайно вивчають її за такими групами:

Перша

. Е, Е	— Т
. . І	— М
. . . С	— О
. . . . Х	— Ш

Друга

. — А	— Н
. . — У	— Д
. . . — Ж	— Б

Третя

. — В	— Г
. . — І	— Ч

Четверта

. . . Р	— К
. . . . П	— Ь
. . . . Я	— Ц
. . . . Л	— Ф
. . . . И	— Ш
. . . . Ю	— З

Як же передають слова з допомогою абетки Морзе? Сигнальний, перебуваючи на виднім місці, здійснює прапори над головою (виклик) і держить так доти, доки другий сигнальний не дасть відгуку про те, що він готовий приймати. Відгук так само дається тим, що обидва прапорці підняті над головою. Після відгуку починають передавати. Крапку передається піднесенням одного жовтого прапора. Рису — піднесенням одного червоного прапорця.

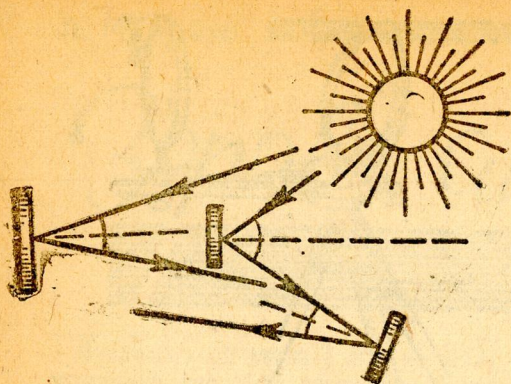

Схема роботи геліографа

Можна так само передавати риску піднесенням двох прапорців одноразово. Прапорці, здійняті, щоб показати крапку або риску, витримується вгорі два інтервали. Між знаками робиться перерву на два інтервали. Між літерами — шість інтервалів. Кінець слова визначається перехрещуванням прапорців над головою. Якщо сигнальний, який приймає передачу, не зрозумів або переплутав, то він подає ряд крапок. Тоді останнє слово слід повторити. Звичайно, з кожної сторони працює по два сигнальники. Під час передавання один сигнальник читає текст другому, який передає. Під час прийому один сигнальник приймає і говорить іншому, який записує.

Навчати техніки передавання прапорцями слід спочатку стоячи, потім сидючи і, нарешті, лежачи або з-за закриття. Спершу треба домогатися точності передавання, і тільки потім — швидкості.

Звичайно, під час сигналізації прапорцями застосовують особливий код (умовну систему сигналів), в якому слово, а іноді й цілу фразу замінюється одною — двома літерами абетки Морзе. Ми наведемо деякі слова з навчального коду, які будуть придатні на бойових прогулянках, щоб розв'язати тактичні завдання.

Піхота — — — — — (Ш)
 Кіннота — — — — — (К)
 Артилерія . — — — — (А)
 Кулемети — — — — — (Т, А,)
 Танк і панцерники — — — — — (Т, Б)
 Літаки ... — — — — — (С, М)
 Ворог — — — — — (И)
 Газу (одягти протигаз) — — — — — (Г)
 Вперед (наступати) — — — — — (В)
 Назад (відступати) — — — — — (Н)
 Праворуч . — — — — — (П)
 Ліворуч . — — — — — (Л)
 Стій ... (С)
 Атакувати . — — — — — (Я)

Світло-сигнальну апаратуру в піонерських загонах можна вивчити тільки за спеціальними схемами, що їх видає воєнне видавництво. Коли немає таблиць, найкраще влаштувати екскурсію до ближчої військової частини. Апарати так званої близької дії є тепер у багатьох частинах.

До апаратів близької дії належить світлосигнальний апарат Люкаса. Він може діяти і вдень і вночі. Світлові сигнали можна передавати вдень до 2 кілометрів, уночі на 4-8 кілометрів. Апарат складається з ліхтаря з електричною лампочкою і з скляним відзеркалювачем, з триноги, батареї елементів і ключа. Сигнали передають за абеткою Морзе, замикаючи ключем електричний ланцюг на короткі і довгі відтинки часу. На апараті можна працювати білим, зеленим і червоним кольором (для цього при кожному апараті є кольорові фільтри).

Світлосигнальний апарат Цейса (малий) діє за таким самим принципом, як і Люкаса.

Під час екскурсії до військової частини не треба перевантажувати дітей детальним пояснюванням усіх частин того чи того апарату. Треба, щоб гуртківці засвоїли принципи дії апарату.

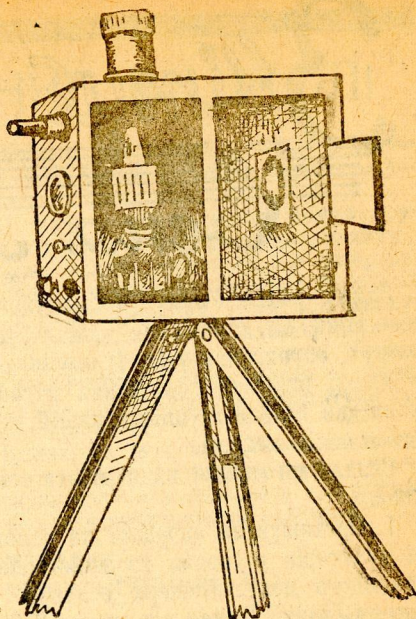
Зі світлосигнальними апаратами далекої дії можна ознайомитись, організувавши екскурсію до спеціальної частини війська зв'язку.

До апаратів далекої дії належить геліограф. Його призначено, щоб телеграфувати знаками абетки Морзе че-

рез віддзеркалення сонячного проміння від плоских дзеркал. Принцип дії геліографа дуже простий. Сонячне проміння, потрапляючи на дзеркало геліографа, відбивається від нього і скеровується на приймальну станцію.

Якщо передавальна станція стоїть шиною до сонця, тоді потрібне ще допоміжне дзеркало. Сонячне проміння, потрапляючи на робітне дзеркало, відбивається і, падаючи на допоміжне, скеровується на приймальну станцію. Змінюючи нахил робітного дзеркала, передають короткі або довгі світлосигнали (крапки, риски). Геліографом можна передавати світлосигнали на віддалі 15—40 кілометрів. Швидкість передавання 10—15 літер (знаків) на хвилину.

Є ще світлосигнальний апарат Монжена. Він передає сигнали за абеткою Морзе вночі на 10—15 кілометрів. Джерелом світла служить газова лампа або ацетиленовий пальник. Світло від лампи потрапляє на відбивне дзеркало (рефлектор), що перебуває в задній стінці скрині. Відбите від рефлектора проміння проходить крізь велике двовигнуте скло в лицевій стінці пе-

Апарат Монжена

реднього відділу і скеровується на приймальну станцію. Відкриваючи заслінку на довший чи коротший час, передають крапку і риску.

Оце найголовніше, що треба знати і вивчити юним зв'язувцям.

Увага! В № 4 нашого журналу на стор. 21 трапилась з вини коректора т. Руденка помилка. Замість: „З доповіді на VI пленумі ЦК ЛКСМУ“ треба читати: „З доповіді на VI пленумі ЦК ВЛКСМ“.

Звітçe Вожатий

Сєна Лїбкінє

Замах убити Уляну Скакодубову, про який ми взнали з газети «На зміну», обурив нас усіх. Цього ж дня в школі відбувся величезний мітинг, який дав велике зрушення нашій участі в засівкамчанні.

Склали ми єдиний плян роботи всієї школи.

1. Організували опорпост на ремонті тракторів у гаражі та майстернях доменного цеху. Піонери і ланки і загону (ланка Вєгер) випустили 2 бюлетені і склали договори з робітниками майстерні на виготовлення 6 блоків для тракторів найближчим часом.

Робітники, змагаючись, своє зобов'язання виконали і блоки для 4 тракторів виготовили на 4 дні раніше від строку.

2. Організували опорпост на виготовленні запасних частин у ремонтно-механічному цеху.

3. Для популяризації постанов партії та уряду організували в нашій школі єдиний політдень (7—17—27).

17-го всі групи добре опрацювали постанови пленуму ЦК КП(б)У.

Цією роботою керує осередок КСМ нашої школи (секретар Снісаренко).

4. Розгорнули велику кампанію збору подарунків для села. Уже зібрали 11 ігор, 300 книжок, 60 олівців, ручок і багато дитячих іграшок для дитсадка с. Романково. Крім цього (це вже лінією адміністрації) наші піонери виготовлюють у майстерні 50 ліжок для дитсадка.

5. Для допомоги підшефному селу Романковому кожного вихідного дня

виїжджають туди хлоп'ята разом з учителем (на лижвах). Була тут у нас хіба: ми не давали нашим піонерам конкретних завдань і вони працювали самопливом. Тепер же ми склали плян і кожна ланка, що виїжджає на село, знає, що їй треба робити.

Останнього разу ми одвезли на село 40 примірників газети «На зміну» з відозвою про похід за соціалістичний урожай. Зараз цю відозву опрацьовують в усіх загонах с. Романкового.

Щоб ліквідувати знеосібку, ми прикріпили 9 загонів села до окремих загонів міста, тобто до наших баз.

6. Раз на шістьденку школа надсилає на завод бригади учнів малювати там гасла тощо.

7. Шість днів тому ми влаштували рейд по цехах, щоб перевірити, як вони допомагають підшефним селам.

До засівної кампанії ми готуємось за єдиним пляном школи. У цьому готуванні беруть активну участь комсомольці, піонербази, ДСВ, не відриваючись від основного завдання — **боротьби за якість навчання.**

Тепер по загонах опрацьовують відозву ЦК ЛКСМУ та НКО про похід за соціалістичний урожай.

Робимо зараз шпаківні в майстернях. Уже є понад 15 штук.

Готуємо виїзд у Романково на 28-й. Хор, оркестра, агітбригада... Веземо подарунки.

І ФЗД, Кам'янське

Вожатий С. ЛІБКІНД

ФІЗКУЛЬТХВИЛИНКА В ШКОЛІ

ПРОФВАДИ УЧНІВ

Фізкультхвилинка — це короткий комплекс фізичних вправ, що їх роблять у тій же обстанові, де відбувається навчання.

Головне призначення фізкультхвилинок — боротись із профвадами учнів та підвищувати розумову діяльність дитини.

Простежимо за специфікою обстановки учня, що породжує характерні ухилення від нормального розвитку дитини.

Шкільна партя змушує чималий час нерухомо сидіти, а це надзвичайно негативно впливає на фізіологічні процеси організму (кровобіг, дихання тощо). Нерухомість організму є в прямій залежності з пониженням його функцій у цілому. Дихання стає неповне і верхівки легень погано вентилуються. Шкідлива звичка учнів сидіти зі спущеними плечима і дихати не на повні груди тєть зовсім виключає участь легеневих верхівок у дихальних процесах.

За такого стану легень легко піддаються багатьом захворюванням і особливо туберкульозі.

Розподіл крові у сидячого школяра відбувається далеко нерівномірно. Кров збігає, головню у черевні залози, до кишок, до мозку. М'язи кінцівок і тулуба у великій мірі обезкровнюються.

Отже, як наслідок довгого сидіння маємо застій крові в одному місці (черевні залози) і переповнення кров'ю органа з великою навантагою — мозку. Це спричиняє розлад кровообігу.

Лише фізичні вправи можуть виправити таку хибу активної діяльності м'язів, що усуває застій крові в організмі. Це завдання з успіхом розв'язує фізкультхвилинка під час навчання.

Довге сидіння учня за партою зле відбивається на конституції його організму. Безперечно, що діти з ростущим, незміцнілим кістяком зазнають багато більше викривлень хребта.

Характерні викривлення є:

1. Зігнутий наперед хребет зі спущеними плечима (сутулість).

2. Бокові викривлення хребта (шкільний скіліоз), як наслідок одноманітного стану тулуба.

Ці дефекти можна часто спостерігати у дітей шкільного віку. Вони виникають через невміння сидіти за партою і

їх тяжко буде виправити у майбутньому, якщо зарані не вжити заходів застороги.

Ці хибі великою мірою можна усунути, застосувавши фізкультхвилинку.

Отже, цілком зрозуміло, що фізкультхвилинка покликана оживити фізіологічні функції організму, підсилити циркуляцію крові, виховати здорові навички та вміння триматись на парті, дихати на повні груди і разом з тим застерегти учнів від порушення конституції їхнього організму.

Відтак, як висновок, можна сказати, що оживлення функцій організму через фізкультхвилинку підносить увагу учня і збільшує ефективність навчання.

МЕТОДИКА

ФІЗКУЛЬТХВИЛИНКИ

Запровадження фізкультхвилинки має супроводжуватись покращенням санітарно-гігієнічної обстановки в школі. Класи мають бути чисті і своєчасно провітрені. Це такою ж мірою стосується і до всякого оздоровного заходу.

Перед запровадженням фізкультхвилинок викладачі повинні пояснити учням усю вагу й значіння цього оздоровного заходу. Пояснити, як шкідливо впливає на життєві функції організму довге непорушне сидіння, як це зле відбивається на академічній успішності і нормальному розвитку молодого організму.

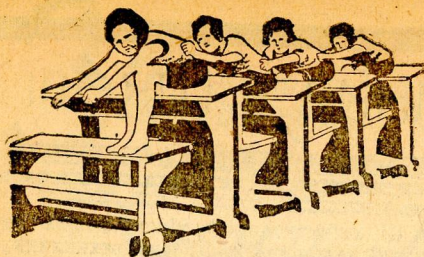
Фізкультхвилинку рекомендується провадити на лекції в тій обстанові, в якій відбувається навчання. Тривати фізкультхвилинка має не більше, як 2 хвилини.

Досвід показує, що увага учнів падає починаючи з другої половини лекції, і особливо останніх 15 — 20 хвилин. Фізкультхвилинка заново мобілізує увагу учня і підносить ефективність навчання.

Проводити фізкультхвилинку треба за керівництвом викладача та з допомогою дитячого активу починаючи з другої або третьої лекції — за 15 — 20 хвилин до кінця її.

Фізкультхвилинка — це 3—4 легкі й економні, щодо місця, вправи. Рухатись під час вправ треба поволі, дихати вільно, через ніс, із ступеним ротом.

У класних кімнатах можна провадити такі вправи:

„Гребля“ за партами

1. Напружене витинання.
2. Вправи для черевних м'язів.
3. Перемінно-бокові вправи.

До кожного цього розділу входить одна вправа з повторенням її два—три рази.

Перша вправа — напружене витинання, що виправляє хребет і взагалі зв'язковий апарат.

Вправи другого розділу — це для посилення циркуляції крові і розгону її по тілу, вправи для м'язів черева.

Треті ж вправи — для бокових м'язів тулуба.

Треба пам'ятати, що учні значну частину часу бувають у майстернях, а, отже, зв'язані з виробничим процесом. В такому разі характер вправ цілком обумовлюється виробничим процесом з наголосом на вправи тих м'язів груп, що активно беруть участь у даній роботі. Схему фізкультхвилинки в майстернях можна подати таку:

1. Вправи на розтягання (тих груп м'язів, що беруть участь у роботі).
2. Вправи на розслаблення.
3. Вправи загально-фізичного порядку, здебільшого для тієї групи м'язів, де найбільший застій крові.

Подаємо типові вправи, складені до вищевказаних схем.

Зразок фізкультхвилинки в класній кімнаті (на партах).

За командою «приготуйтеся» учні кладуть олівці й зошити в парту, сідають глибше на осли, відкидаються назад, випростовують уперед ноги, тулуб прямий, руки вільно лежать на парті.

Перша вправа: раз — руки з напруженням підносити вгору і якомога далі назад, ноги напружено випростати вперед — вдих; два — руки повільно опускати на парту, тулуб згинати вперед, ноги розслабити — видих. Вправу зробити двічі.

Друга вправа. Вихідна постава. Учні, спираючись однією рукою на парту, а другою на спинку її, стрибком сідають на стіл парті ногами, чипляючись за спинку передньої парті, руки на стегнах чи на грудях.

Раз — вигнутись тулубом назад — вдих;

два — рівно сісти — видих. Зробити 2 — 3 рази.

По закінченні сісти на осли, руки за голову, ноги, зігнуті під прямим кутом, торкаються підлоги. Повернути тулуб то вправо, то вліво з піднесенням рук догори. Ноги ж нерухомі. Зробити двічі. Дихання вільне.

ЗРАЗОК ФІЗКУЛЬТХВИЛИНКИ В МАЙСТЕРНІ.

Вправа перша. Вихідна постава. Ноги на ширині плечей, стати спиною до верстату, руки догори, пальці стиснені.

Раз — піднятись навшпиньки, руки повернути долонями догори, одвести якомога далі назад — вдих. Зробити двічі. Два — руки вниз — видих.

Вправа друга: вихідна постава. руки на боки, ноги на ширину плечей.

Раз — вигнутись тулубом назад, якомога далі, не згинаючи ніг — вдих.

Два — нахилитись тулубом уперед, руки донизу, доторкнутися пальцями нісків ніг — видих.

Три — повернутись до вихідної постави. Зробити двічі.

Вправа третя: вихідна постава. руки на стегна, стати навшпиньки, присісти потім і повернутися до вихідної постави. Зробити 5 разів. Дихання вільне.

Тут подано вправи, як приклад. У залежності від шкільних умов їх, безумовно можна змінювати. Важливо, звичайно, не форма вправ, а касідок від них.

М Е Т О Д И Ч Н А консультация вожатих

Яка організаційна будова групи жовтенят? Як правильно, групи тепер нараховують 40—50 жовтенят. А оргположення, яке ствердила VII всесоюзна конференція комсомолу (див. ухвалу на доповідь т. Салтанова), дає норму—25 жовтенят. Перевантаження групи лише ускладнює її роботу, не дає ніякої користі, суперечить усім педагогічним настановам, бо створює надмірно великий колектив, нездатний до організованої роботи—і тому проти цього треба рішуче боротись.

Так само не можна перевантажувати й жовтенятську ланку, що має об'єднувати, за оргположенням, 5 жовтенят, а фактично розбухла в багатьох місцях до 10—12.

Нарешті, треба рішуче звільнювати постійні бригади, що існують подекуди в групах жовтенят, поруч з ланками, та тимчасові бригади, які виділяються для якихось спеціальних короткотермінових робіт. У жовтенятській групі такі бригади не потрібні.

Треба дбати про те, щоб у кожній ланці були жовтенята, які вчаться в одній шкільній групі.

МЕТОДГРУПА УНДІ КДР

Г. ТАРАСЕВИЧ.

Звідки можна виписати пісні і як це зробити? Пісні можна виписати з музичної крамниці укрїнного центру, Харків вул. 1-го Травня, 2. Перед тим, як виписувати, запитайте—чи є в крамниці той матеріал, який вам потрібен, і спитайте який треба надіслати завідаюч.

Як піонерам скласти план роботи свого загону ЮП? У складанні плану роботи загону ЮП повинна взяти участь уся маса піонерів цього загону.

Це повинен бути план, що його склали самі діти за керівництвом вожатого.

Для цього на зборах загону вожатий проводить невеличку розмову про завдання роботи в школі, на виробництві тощо. На зборах оголошується декадний збір пропозицій до загонного плану, дається завдання ланкам обговорити це питання на ланкових заняттях і подати свої пропозиції. Всі подані пропозиції зводять і доповнює рада загону за керівництвом вожатого.

План складається на місяць роботи загону ЮП на квартал (3 місяці). На основі квартального плану складається місячний календарний план роботи загону з таких моментів:

1. Що намічено.
2. Хто виконує.
3. Термін.
4. Відмітка про виконання.

План роботи повинен охоплювати такі галузі:

1. Робота піонерів у школі.
2. Робота на виробництві, колгоспі, радоспі.
3. Робота на селі.
4. Робота в житлокоопі, хаті-читальні, клубі тощо.
5. Політосвітня робота.
6. Інтернаціональна робота.
7. Антирелігійна робота.
8. Воєнна робота.
9. Культмасові заходи.

Конкретні справи визначаються, виходячи з умов роботи даного загону в школі, на виробництві тощо.

Треба пам'ятати, що всі заходи, які закін накреслює провести, слід обов'язково пов'язувати з організацією інтересу самих дітей та їхнього розумного дозвілля й відпочинку.

Методгрупа УНДІ КДР

В. ВОЙТИНСЬКА.

Запитання надсилайте на таку адресу: Харків, Палац Праці, 2 під'їзд, кв. 47, 52, редакції журналу «Дитячий Рух».

Вимагайте

своєчасного одержання вами журналу

Про кожен випадок затримки сповіщайте редакцію і пошту.

Щоб перевірити своєчасність одержання вами нашого журналу, редакція просить вирізати цього тальона і надіслати його зворотною поштою в конверті без поштової марки на адресу редакції:

Харків, Палац Праці, 2 під'їзд, кв. 52.

ТАЛЬОН

Сповіщаю редакцію, що номер 5 журналу
„Дитрух“ одержав м-ця дня.

Прізвище передплатника або назва уста-
нови

..... області району
..... села,

(Підпис)

Перші десять читачів, що без затримки надішлють тальона, одержать бібліотечки для вожатого з питань „Комдитруху“.

Дбаймо всі разом за своєчасність виходу і надсилки журналу читачам.

Редакція по цих тальонах має звірити надсилку і винних в затримці буде притягнуто до відповідальности.

РЕДАКЦІЯ

Редактор Х. РУБІН

Відп. секретар Гр. ВОЛКОВИСЬКИЙ

Здано до складу 7—14/III 1933 р.

Підписано до друку 28/III 1933 р.

2 др. арк. Формат 72 x 105.

Друк. зн. в 1 др. арк. 82.650.

В и д а в н и ц т в о „К о м у н і с т“

Головліт 314 Друкарня вид-ва ЦК КП(б)У „Комуніст“. Зам. № 670, т. 21.950